

Iskra

28

Stroji so se spet zavrteli

V pretežnem številu naših delovnih organizacij po Sloveniji so se že zaključili kolektivni poletni dopusti. V glavnem so se torej »stroji spet zavrteli«, kot simbolično radi uporabljamo že malce zguljeno prispodobo, čeprav bi bilo morda bolje, če bi se »stroji nenehno vrteli« spričo našega sedanjega gospodarskega, nič kaj ugodnega trenutka. Kajti pred nami so že dokončni polletni obračuni, tako vseh naših TOZD, kot DO in tudi SOZD. Rezultati našega polletnega dela pa vsekakor jasno kažejo, da »so se stroji v nekem smislu premalo učinkovito vrteli« in samo upati je, da se bodo hitreje in nepretrgano vrteli vsaj od poletnih dopustov naprej tja do konca leta, saj moramo še marsikaj zamujenega nadoknaditi, marsikaj še postoriti in se na vseh ravneh zavzeti za to, da bo Iskra kot celota svoj letošnji proizvodni načrt uresničila tako, kot smo si ga zastavili ob začetku leta.

Čaka nas torej nič kaj mirna popočitniška jesen, ki bo zagotovo vroča (spet precej oguljena fraza), zlasti pa so zaskrbljujoči podatki o našem izvozu, ki je bil doslej že tradicionalno nekakšen »paradni konj« Iskrine podedbe v našem gospodarskem prostoru.

Do konca tega leta je komaj še dobrega četrtina leta, ki bo torej terjala od vseh nas izredne napore, če hočemo, da bo naša letošnja bilanca brez rdečih števil, s tem pa tudi zagotovljena socialna varnost vseh naših delavcev, ki morajo zato poskrbeti, skupaj z vsemi ostalimi, da se bodo stroji spet zavrteli in, da ne bodo »tekli v prazno«.

D. Ž.

Predstavitev teleinformatike v Sofiji

Razvojni plan Bolgarije predvideva kot eno izmed prioritarnih nalog v naslednjem srednjeročnem obdobju telekomunikacijske infrastrukture, tako javnega omrežja, kot ostalih posebnih omrežij.

V okviru izvozne strategije si je Iskra zastavila za cilj vključitev v realizacijo navedenih investicijskih programov Bolgarije, s katero beležimo konvertibilni karakter blagovne menjave. Iskra sodeluje v mednarodni licitaciji za izvedbo projekta digitalizacije javne PTT mreže, katerega vrednost presega 100 milijonov dolarjev.

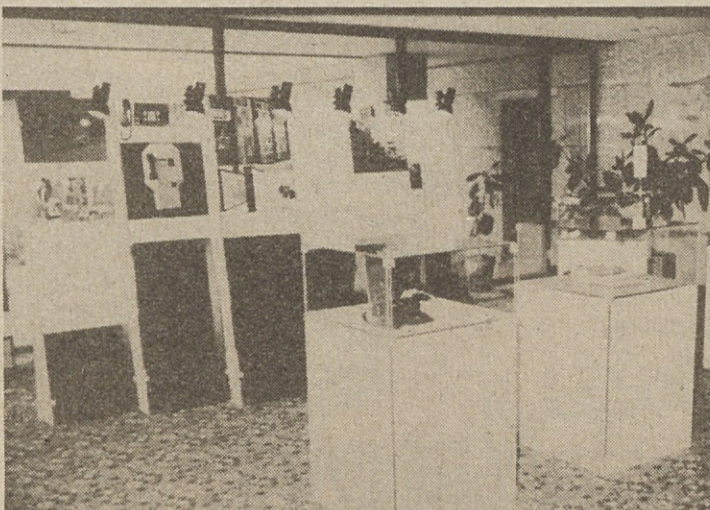
Z namenom, da seznanimo investitorja, uporabnike in proizvajalce telekomunikacijske opreme z možnostmi Iskre na tem področju, smo 25. in 26. junija pripravili simpozij — predstavitev teleinformatičnih programov v Sofiji.

Predstavitev je bila pripravljena v sodelovanju z znanstveno-tehnično zvezo Bolgarije in centralnim vodstvom zveze za elektroniko, elektrotehniko in telekomunikacije Bolgarije. Pokroviteljstvo nad predstavitvijo je prevzel tudi največji proizvajalec telekomunikacijske in elektronske opreme — firma DSO Resprom, ki ima v 22 proizvodnih enotah več kot 30.000 zaposlenih.

Predstavljena je bila Iskrina ponudba digitalnih telekomunikacijskih sistemov od Systeme 1240 danes konkurenčno vodilnega v svetu, na čigar proizvodnjo se v Iskri Telematiki pospešeno pripravljajo, do digitalnega sistema Iskra 2000 in različnih aplikacij tega sistema v nižjih nivojih javne mreže, možnosti uporabe v posebnih mrežah za potrebe železniškega in elektroenergetskega gospodarstva, vojske, policije in kot zasebni EPABX program.

Teleinformatika, ki združuje program Telematike, Elektrozvez in CEO ima na področju digitalnih telekomunikacij lepe tržne možnosti v Bolgariji, kar je pokazalo tudi zanimanje možnih odjemalcev.

Panojska predstavitev z eksponati je dopolnjevala prikaz Iskrine teleinformatike.

Prikaz celovitosti ponudbe je bil dopolnjen z digitalnimi multipleksi, radio-relejnimi in filter optičnimi prenosnimi sistemi do 3. stopnje prenosnih hitrosti ter s telefonskimi terminali.

Iskrina predstavitev je vzbudila izjemno zanimanje v pristojnih kro-

gih in vabilu se je odzvalo prek 150 predstavnikov različnih ministrstev, komitejev, zunanjetrgovinskih in proizvodnih organizacij, inštitutov ter projektantskih in drugih organizacij. Od vidnejših osebnosti sta simpozij obiskala namestnik ministra za PTT Nikola

Krekmanški in namestnik ministra za promet Zahariev s številnimi delegacijama.

Prisotni so bili tudi predstavniki sredstev javnega obveščanja z bolgarske televizije, vodilnega dnevnika »Robotniško delo« in raznih strankinih glasil.

Med udeleženci so bili tudi predstavniki PTT ministrstva in železniškega gospodarstva iz Romunije.

Iskrina delegacija, ki jo je vodil član KPO SOZD Iskra Gojmir Blenkuš in v kateri so bili med drugimi tudi Blaž Kavčič, komercialni direktor Telematike, Jernej Velkavrh, komercialni direktor Elektrozvez in Edo Sonnenvald, strokovni sodelavec Iskre Commerce, je v času predstavitve in naslednji dan, ki je bil izključno posvečen komercialno tehničnim razgovorom, opravila plodne razgovore o kontinuiteti že vzpostavljenega sodelovanja in definiranju novih oblik možnega sodelovanja s potencialnimi partnerji. Od teh zlasti velja omeniti razgovore z delegacijo firme DSO Resprom, katero je vodil podpredsednik firme Ljubomir Goulouranov o možnostih višjih oblik dolgoročnega sodelovanja, katerega osnova bi bil sistem Iskra 2000 in področje telefonskih terminalov.

Iskrin Marketing je predstavitev vsebinsko in oblikovno dopolnil z v ta namen pripravljenim propagandnim materialom in panojsko predstavitvijo Iskre Teleinformatike z eksponati — najnovejšimi dosežki te panoge, ki so bili razstavljeni v avli hotela Vitoska — New Otoni, v katerem je potekala predstavitev.

Z izvedeno predstavitvijo smo marketinško močno podprli tržne akcije, ki so v izvajanju in ob nadaljnjem angažiranju vseh potrebnih dejavnikov je uspešen prodor Iskrinih telekomunikacij na to tržišče zagotovljen. Hkrati smo zastavili obliko, katero bomo uveljavili kot najprimernejšo za koncentrirano trženje sistemov ciljnim odjemalcem.

Daniel Vehovar

Uvodni nagovor na simpoziju je imel član KPO SOZD Iskra Gojmir Blenkuš.

Dokaj ugoden polletni rezultat

Iskra Commerce je v prvih šestih mesecih uresničila letni plan prodaje in storitev 47%, kar je za 35% več kot v primerjalnem obdobju lani. Vse TOZD, razen Zunanje trgovine in Marketinga, so začrtane naloge presegle.

Izvoz, uvoz

Letošnji izvozni načrt, ki je za skoraj tretjino večji od lanskega, je Iskra v prvem polletju uresničila 41%. V primerjavi z enakim obdobjem lani, se je izvoz povečal za 6% in je znašal 108,5 milijona dolarjev. Na konvertibilno tržišče smo izvozili za 76 milijonov dolarjev in je ta vsota celo nižja od primerjalne lanske, na klirinško pa za 32,5 milijona dolarjev, kar je celo za 36% več kot v prvih šestih mesecih lani, kljub temu pa precej manj kot smo predvidevali.

Tudi izvoz v dežele razvitega zahoda je večji kot v lanskem primerjalnem obdobju in sicer za 15%, precej pod načrti pa je bil izvoz v dežele v razvoju, čeprav se je na primer v Južno Ameriko povečal kar za 2,5 krat, v Azijo in na Daljni vzhod pa za 1,5 krat.

V Iskri Commerce poudarjajo, da bodo tako v tem kolektivu kot v proizvodnih delovnih organizacijah potrebni še veliki napor, da bi omenjeno 6% povečanje izvoza v prvem polletju približali načrtovani 28% rasti izvoza za vse leto. Hitro zastarevanje Iskrinega proizvodnega programa ter prenizke ekonomske izvozne spodbude, ob vse bolj obsežnem administriranju, tem prizadevanjem ne bodo v prid.

Po uvozu plači pa se je Iskra Commerce odrezala takole: skupno je v prvih šestih mesecih uvozila

za 64 milijonov dolarjev. S tem je letni načrt uresničila 48%, lanskega letno realizacijo pa presegla natanko za tretjino. V skupnem uvozu znaša uvoz opreme le 4,4 milijone dolarjev, kar je le 18% letnega plana, pri uvozu repromaterialov pa smo že presegli polovico zastavljene naloge.

Prodaja, nabava

Trgovinska dejavnost v temeljni organizaciji Prodaja je do polletja iztržila dobrih 6 milijard dinarjev ter tako letno nalogo že uresničila 57%. Hkrati je ta številka za več kot 100% višja od lanske v primerjalnem obdobju. Seveda so s prodajnimi rezultati zadovoljni čeprav, kot pravijo, vse bolj občutijo zmanjševanje veleprodaje in povečevanje maloprodaje. Vzrok za to pripisujejo tudi precejšnji zmedi na jugoslovanskem tržišču, kjer se je znova začela tekma v dajanju ugodnejših prodajnih pogojev. Velik problem sta tudi nelikvidnost kupcev in precejšnje zaloge.

Tudi nabavna dejavnost je letni načrt dosegla že nad polovico, točneje 56% pa tudi ta številka je, podobno kot pri prodaji, za 100% višja od lanskega rezultata v prvem polletju.

Servisiranje

Iskrini serviserji so v prvem polletju delali zelo dobro in bili

lahko marsikomu za vzgled. Za storitve in od prodaje rezervnih delov so iztržili dobri 2 milijardi dinarjev, kar je za 156% več kot v lanskem obdobju januar-junij. Letošnji plan so tako uresničili že 65%. Na tako ugodne rezultate so poleg prizadevnosti pri delu vplivali tudi povečanje hitrosti obratovanja zalog, razširitev dejavnosti na nekatere profesionalne programe in vse boljše sodelovanje s proizvodnjo.

Še vedno pa serviserje v Iskri Commerce izredno pestita precejšnja nelikvidnost zaradi problemov pri izterjavah in pa pomanjkanje dolgoročnih virov trajnih obratnih sredstev.

Zastopanje tujih firm

Kolektiv Zastopstev je do polletja realiziral 134 milijonov dinarjev prometa. To je za več kot 100% nad lanskimi dosežki v primerjalnem obdobju, hkrati pa so presegli tudi že polovico letne naloge. Zastopstva so v prvem polletju razvila aktivno povezovanje Iskrinih principalov za višje oblike sodelovanja in to zlasti na področju programov za posebne kupce. Na tržišču je tudi vse večje zanimanje za izdelke teh principalov.

Marketing

V Iskrinem Marketingu, ki združuje marketinško in tržno de-

javnost, so z rezultati v prvem polletju kar zadovoljni, čeprav vse bolj občutijo zaostrovanje likvidnostnega položaja v Iskrinih proizvodnih delovnih organizacijah.

V dejavnosti tržnega področja ugotavljajo, da je prišlo v drugem četrtletju do popolnega zastoja prodaje širokopotrošnih izdelkov. Nastale so nenormalne zaloge ob ostrem konkurenčnem boju na tržišču s podaljševanjem plačilnih pogojev ter večanjem rabatov za trgovino in z zniževanjem cen.

V marketinških dejavnostih so načrte uspešno uresničili, nikakor pa niso zadovoljni z ekonomiko poslovanja zaradi neskladja med planiranimi prihodki in stroški na eni strani in doseženimi prihodki in povečanimi stroški (zaradi inflacije) na drugi strani. Ta problem je še zlasti izrazil v sejemski dejavnosti, foto službi in v publikacijah. Kljub strogim varčevalnim ukrepom, menijo, da bo tudi letos potreben poračun združenih sredstev, da bi lahko izpeljali začrtani program marketinških dejavnosti.

Obmejno gospodarsko sodelovanje

Nova temeljna organizacija OGOS, kar je kratica za obmejno gospodarsko sodelovanje, je imela do konca junija potrjenih izvoznih prijav v skupni vrednosti že več kot 3,5 milijarde lir. Do takrat je tudi že prijavila uvoz v višini več kot 400 milijonov lir.

LD

Uspehi pri servisiranju Spectrumov

Iskrin servis v Rožni dolini v Ljubljani je doslej popravil ter razširil zmogljivost že skoraj 1000 računalnikov vrste Sinclair spectrum ZX. Začetnih problemov zaradi pomanjkanja rezervnih delov ni več pa tudi 12 serviserjev je že docela osvojilo to zahtevno aelo.

Kmalu, točneje oktobra, bo leto dni, odkar je Iskra Commerce uvozila iz Velike Britanije prvih 2000 računalnikov vrste Sinclair spectrum ZX s 16 K spomina. Iskrini serviserji so se seveda še pred tem začeli pripravljati na vzdrževalne posege: v firmo Veran, ki je največji serviser osebni računalnikov v Veliki Britaniji, so poslali na specializacijo več serviserjev, v Rožni dolini v Ljubljani pa so začeli urejati posebno servisno delavnico, opremljeno s specialnim orodjem.

V začetnem obdobju so imeli nekaj težav zaradi pomanjkanja rezervnih delov, zlasti zaradi dolgih dobavnih rokov angleškega proizvajalca. Lastnikom pokvarjenih računalnikov je bilo to, seveda, malo

mar in pogosto so morali serviserji Iskre Commerce poslušati marsikatero kritiko, čeprav sami pri tem niso bili prav nič krivi. Tudi nekateri slovenski (pa tudi jugoslovanski) časniki so se o tem radi razpisali, Iskrini serviserji v Rožni dolini pa

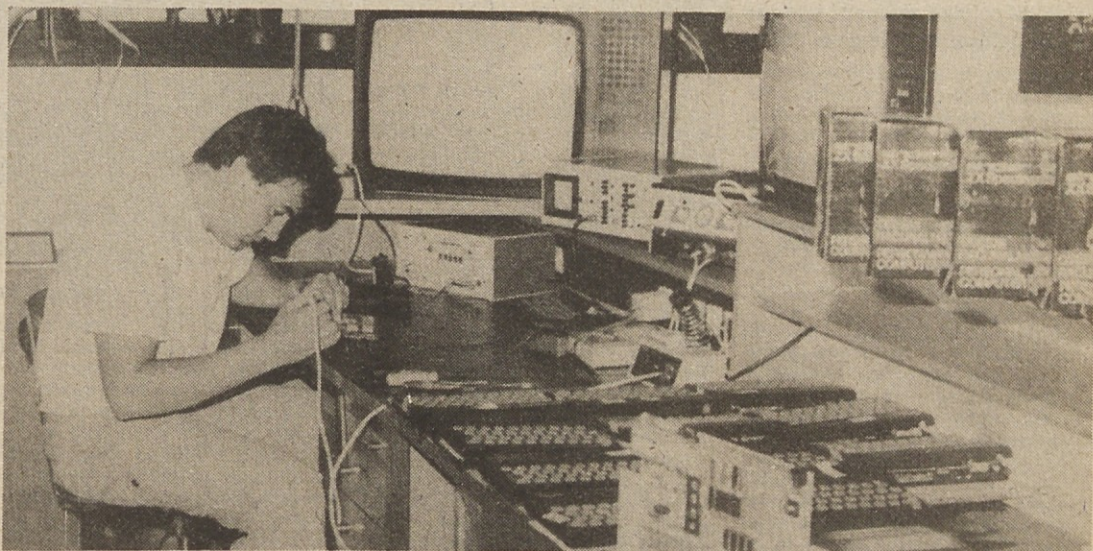
so bili brez moči — kajti, brez rezervnih delov niso mogli storiti ničesar.

Težave s pomanjkanjem rezervnih delov so zdaj dokončno odpravili, še več, lahko se pohvalijo, da imajo v skladišču dovolj najbolj

»kritičnih« rezervnih delov.

Poleg vzdrževanja so se v Rožni dolini specializirali tudi za razširjanje zmogljivosti osebni računalnikov vrste Spectrum ZX in sicer s 16 K na 48 K spomina.

LD

V posebni servisni delavnici v CTSO v Rožni dolini so doslej popravili, oz. razširili zmogljivost že skoraj 1000 osebnim računalnikom vrste Sinclair. (Foto in besedilo LD)

Avtoelektrika gradi nov obrat

V 25-letnem obstoju novogoriške Iskre Avtoelektrike, danes 3364 članskem kolektivu, se je marsikaj spremenilo. Od skromnih začetkov leta 1960, ko je bila današnja delovna organizacija še sama obrat, je prerasla v 11 temeljnih organizacij, (štiri so izven sedeža DO, v treh različnih občinah) in kar je zelo pomembno, zgradila je tri obrate v manj razvitih območjih in strateško pomembnih krajih. Tako imajo danes delo na domačem pragu prebivalci Liga na Kambreškem, Ruta nad Tolminom in Soče v dolini Trente.

Poleg neslutene prednosti, o katerih bi največ znali povedati prav zaposleni v teh obratih pa je lep dokaz, da se ni Avtoelektrika nikoli zapirala v lastne okvire. Vedno je stremela priti s svojo proizvodnjo v kraje, kjer je bilo izseljevanje prebivalstva veliko, kjer ni bilo možnosti zaposlitve, kjer je zemlja pusta in ne nudi dovolj najosnovnejših dobrin. In nenazadnje je to tudi nadaljevanje pravilne politike naše SOZD Iskra.

Danes pa moramo sporočiti še eno prijetno novico. Iskra Avtoelektrika, točneje njena temeljna organizacija, tovarna specialnih električnih rotacijskih strojev je pričela z gradnjo novega obrata v partizanski vasi Predmeja nad Ajdovščino.

Datum 19. julij 1985 bo gotovo zapisan z zlatimi črkami v bogati zgodovini krajevnih skupnosti Predmeja — Otlica, saj so ta dan nad vse slavnostno položili temeljni kamen za nov obrat. Ta prijetna dolžnost je pripadala samemu predsedniku Izvršnega sveta SR Slovenije Dušanu Šinigoju, ob navzočnosti visokih predstavnikov javnega in političnega življenja SR Slovenije ter občin Ajdovščina in Nova Gorica, tamkajšnjih prebivalcev in predstavnikov novogoriške Iskre Avtoelektrike.

Ob tem pomembnem dogodku je direktor tovarne specialnih rotacijskih strojev Gabrijel Pelikan dejal za naše glasilo: »Mislim, da je ta

odločitev povsem pravilna, saj je le majhna in skromna oddolžitev tamkajšnjim prebivalcem za njihovo udeležbo v NOB ter za veliko število žrtev, ki jih je ta krajevna skupnost dala za našo svetlejšo bodočnost. Poleg nudenja dela prebivalcem v teh krajih in s tem preprečevanje izseljevanja, je bil to naš osnovni motiv za pričetek gradnje novega obrata.

Predračunska vrednost samega obrata, ki ga gradi SGP Primorje Ajdovščina znaša 80 milijonov dinarjev, skupna predračunska vre-

dnost pa je 150 milijonov dinarjev. Po vseh predvidevanjih in načrtih bodo gradnjo zaključili maja prihodnje leto (v najhujših zimskih mesecih bodo dela ustavili), z rednim delom pa bodo pričeli septembra 1986. V prvi fazi bo zaposlenih do 25 ljudi, s povečevanjem proizvodnje v matični tovarni v Novi Gorici pa bo možnosti za povečanje števila zaposlenih še več. Tudi proizvodni program je že izbran. Tu bo tekla proizvodnja elektromagnetov in drugih podsestavnih delov za specialne elektromotorje.

Predsednik IS SR Slovenije Dušan Šinigoj polaga temeljni kamen za nov obrat Iskre Avtoelektrike

Pomudimo se za trenutek dva še pri kraju samem, saj vsem res ni poznano, kje je Predmeja, Otlica, Kovk, Gozd. Ti kraji so nad Vipavsko dolino, vrtom Slovenije, kot jo nekateri imenujejo, ima pa tudi bogato zgodovino kmečkih gibanj, slovenskih kulturnih tokov, strahot vojne in fašističnega zatiranja in kasneje vsesplošnega osvobodilnega boja. Nad dolino mogočno izstopa Caven, impresivna je podobnost njegove severne strani. Pod njim je raztreseno naselje Lokavec, severno obrobje pa nudi zavetišče naselju Col, živinorejsko-gozdarskemu kraju. Že nekaj časa pa stoji tu tudi industrijski obrat, ki ga je postavila tovarna obutve Alpina Ziri.

Na Colu se cesta odcepi v Trnovski gozd, kamor pridemo mimo zaselkov Kovk, Gozd, Otlica in Predmeja. Slednja je dobila ime po legi pred gozdom. V davnih časih so tu kopali celo rudo! V času druge svetovne vojne so bili prav ti kraji prizorišče srditih bojev z Nemci. Najhuje je bilo septembra 1943, februarja in oktobra 1944 ter marca 1945. Žal, kljub nadčloveškemu odporu tamkajšnjih prebivalcev, je Nemcem vseeno uspelo požgati okrog sto hiš, številni domačini pa so v boju izgubili življenje. Njim v spomin so na Dolu v Predmeji postavili spomenik.

Iskra pa postavlja obrat. Za boljši jutri, za lepše življenje, v zahvalo za prestano gorje...

Marko Rakušček

Povsem nov zaganjalnik

Dogodek, ki se je pripetil minuli teden v novogoriški Iskri Avtoelektriki mora vsekakor dobiti prostor tudi v našem glasilu. Gre za rojstvo povsem novega zaganjalnika družine AZL z rojstnim datumom 9. avgust 1985.

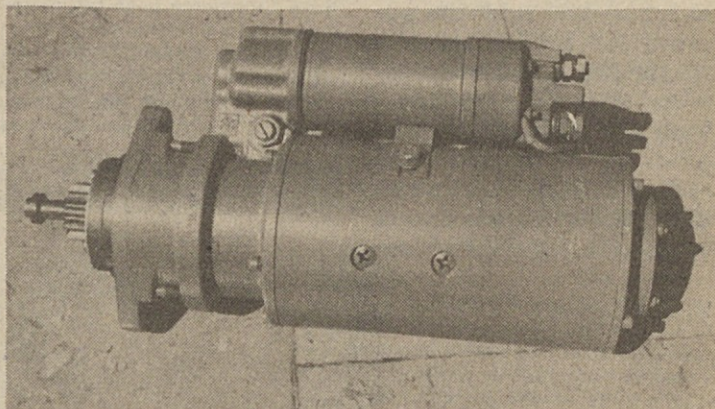
Direktno iz »porodnišnice« ga je skupina strokovnjakov iz tovarne velikih zaganjalnikov, kamor bo šel v redno proizvodnjo, prinesla v delovne prostore Avtoelektrike Petra Mivška. Ta velik dogodek pomeni novo prelomnico v zgodovini Iskre Avtoelektrike, saj prihaja nov tip zaganjalnika na tekoče trakove v pravem času, v trenutku, ko ga jugoslovansko in tuje tržišče še kako potrebuje.

Potem, ko so glavnega direktorja Petra Mivška in njegovega pomočnika Aleša Nemca strokovnjaki iz tovarne velikih zaganjalnikov na kratko seznanili o poteku nastajanja novega izdelka, ki so mu povedali, kdo je »oče, babica in krstni boter«, je tovariš Mivšek vidno veselo presenečen dejal: »Iskreno vam čestitam, kakor tudi vsem ostalim, ki jih v tem trenutku ni tu, so pa še kako zaslužni, da stoji pred nami povsem nov, prepotrben

izdelek. Želim vam, da bi imeli z njim v proizvodnji, na tekočem traku čim manj težav, da ne bi bilo reklamacijskih motenj, kar seveda pomeni, da bodo v tem primeru tudi naši kupci zadovoljni. Zahvaljujem se vsem za vloženi trud in še enkrat čestitam!«

Omenjeni zaganjalnik je plod lastnega znanja in dosedanjih izkušenj strokovnjakov iz TOZD Inštitut za avtoelektriko, kjer je potekala sama konstrukcija, izdelava prototipov, preizkusi itd., tovarna delovnih sredstev je izdelala potrebna orodja, TOZD Komerciala je nabavila potrebne materiale in podsestavne dele, tovarna velikih zaganjalnikov pa bo izvajalec.

Na jugoslovanskem tržišču doslej takega tipa zaganjalnika ni bilo moč dobiti. Jugoslovanski proizvajalci težkih vozil (kamionov, avtobusov), na katere bodo novi izdelek vgrajevali, so morali za-

Nov zaganjalnik — plod strokovnjakov novogoriške Iskre

dragocene devize kupovati te tipe zaganjalnikov pri nemški firmi Bosch, ali pri francoskem Parirrhône. Poslej pa bo drugače, saj so Iskrini zaganjalniki že na homologaciji v mariborski TAM in sarajevskem FAMOSU. Zaganjalniki so 24 voltni, z nazivno močjo 6,5 kilovata. Doslej pa so v Avtoelektriki proizvajali zaganjalnike le do moči 4,5 KW.

Se nekaj moramo poudariti. Zaganjalnik je povsem svojstven,

torej lastna konstrukcija, brez najmanjše kopije iz firme Bosch, ali Parirrhône. Sestavljen je tako, da ga je samo z enostavnim premikom prednjega pokrova moč vgraditi v različne tipe težkih vozil. Ena izmed izvedb, namenjena za specialna vozila pa je povsem vodotesna.

Srečno pot novemu zaganjalniku!

Marko Rakušček

Velika škoda in zastoj zaradi požara v livarni

Požar v livarni Iskre Kibernetike v Kranju je povzročil veliko škodo in zastoje v proizvodnji. V TOZD Tovarna sestavnih delov so skupaj z delavci TOZD Vzdrževanje takoj začeli odpravljati posledice nesreče, v kateri na srečo ni bil nihče poškodovan. Del proizvodnje so začasno preselili v livarno LTH v Škofji Loki in tako preprečili velike zastoje v Iskri Telematiki in Električnih orodjih.

Zaradi okvare na visokotlačnem stroju za vlivanje aluminija je v livarni Iskre Kibernetike v Kranju v sredo, 14. avgusta 1985, izbruhnil velik požar. V nočni izmeni je ob 2.25 popustila cevna zveza na livarskem stroju in olje se je z velikim pritiskom razpršilo po livarni, delavci so se naglo umaknili iz delavnice, razpršeno olje se je vnelo in uničilo krmilni omari visokotlačnega livarskega stroja in elektroindukcijske peči, del strehe in instalacij. Zaradi vročine je bil poškodovan tudi sosednji stroj. Ob desetih dopoldne pa je v livarni znova zagorelo. Požar so spet pogasili kranjski poklicni gasilci. Tokrat se je vnelo ostrešje z izolacijo.

Materialna škoda je zelo velika, kolikšna pa bo zaradi izpadov livarne, za zdaj še ni znano. Po prvih ocenah bo škoda za prek 15 milijonov dinarjev. Vladimir Lampič, direktor TOZD Tovarna sestavnih delov, je pojasnil, kako je prišlo do nesreče v livarni:

»Še sreča, da ni prišlo do telesnih poškodb, ali opeklin,« so bile prve besede direktorja Lampiča, »že majhna okvara strojnega elementa lahko povzroči hude poškodbe livarjev in veliko materialno škodo. Pri livarskih strojih imamo opravka z zelo visokimi pritiski, zato vsaka okvara v sistemu hidravlike lahko povzroči izbrizg olja v delovni prostor.«

Zakaj je v livarni tako velika nevarnost požara?

»Poleg stroja je elektroindukcijska peč s segreto talino, poleg tega vse, kar pride v stik s talino predhodno obrizgamo s posebnim premazom, ki je vnetljiv. Ta premaz ustvari plinski film med orodjem in odlitkom, da ga lahko ločimo od kokile. Premaz se sčasoma nabira v delovnem prostoru, kar povečuje nevarnost požara.«

Kako je bilo v sredo?

»Delavec je stroj pripravil na fazo vlivanja in v stroj vli talino. V drugem delu operacije stroj potisne talino v modelno votlino, za kar so potrebni veliki pritiski od 250 do 300 atmosfer. Pri tem je iztrgalo prstan iz nosilne matice in iz reže je z velikim pritiskom začelo brizgati olje. Delavci so se takoj umaknili iz livarne. Ker delavec stroja ni izključil, je stroj končal drugi del operacije, medtem ko je oljna črpalka še delovala, je preostali aluminij prišel v stik z zrakom in se vžgal in to je v hipu povzročilo velik požar. Razpršeno olje je namreč zelo vnetljivo. Olje je brizgalo proti krmilnim omaram stroja in elektroindukcijske peči. Stroj in črpalka sta se ustavila šele, ko je požar povzročil kratek stik v električnem omrežju.«

Dopoldne je vnovič zagorelo?

»Pričakovali smo, da bomo lahko že dopoldne nadaljevali z delom na preostalih strojih, vendar se je ob 10. vnovič vžgala streha. To je po-

vzročilo zastoj v dveh izmenah. Vse delovne ekipe livarne so skupaj z delavci Vzdrževanja popravili streho, očistili prostore in poškodovani stroj ločili od vseh instalacij. Preverili so tudi vse instalacije.«

Kolikšna bo ocenjena škoda?

»Že zastoji v proizvodnji kažejo, da bo škoda veliko večja, kot so zapisali v časopisih. Obnovili smo polovico zahodnega dela in četrtino vzhodnega dela strehe. Zamenjati bo treba vse glavne in varnostne instalacije. Krmilna omarica stroja je vredna do 50 tisoč mark, uničena pa je tudi krmilna omarica elektroindukcijske peči, ki je bila obnovljena v Iskri. Težko bomo dobili elektronske sestavne dele, stroj je star šele štiri leta. Naročili smo ga v Nemčiji, pri firmi WOTTAN, dobavilo pa nam ga je špansko kooperacijsko podjetje. Poškodovani stroj je eden naših največjih livarskih strojev. Na njem delamo največje odlitke za potrebe JLA in DO ERO. Takoj smo začeli iskati ustrezne kooperante, da bi čimprej nadomestili zastoje v proizvodnji. LTH na srečo ni imela zasedenih vertikalnih strojev in nam bodo z določenimi predelavnimi orodja lahko nadomestili izpad proizvodnje.

Odpovedal je še sosednji livarski stroj, saj je vročina ob požaru poškodovala nekatere instalacije, kar bomo skušali čimprej popraviti.«

Krmilna omara visokotlačnega livarskega stroja je povsem uničena. Vzdrževalce skrbi, kje bodo dobili potreben material in elektronske elemente.

Ali je livarna ustrezno opremljena?

»Livarna je dobro opremljena z vsemi gasilnimi sredstvi. Pred dve-

ma letoma smo jo v celoti obnovili, kar je stalo prek 20 milijonov dinarjev. Zamenjali smo tla, izdelali povsem nove dovodne in odvodne instalacije, sami smo zagotovili ustrezno odsesavanje tako, da je zrak veliko čistejši kot v drugih livarnah.

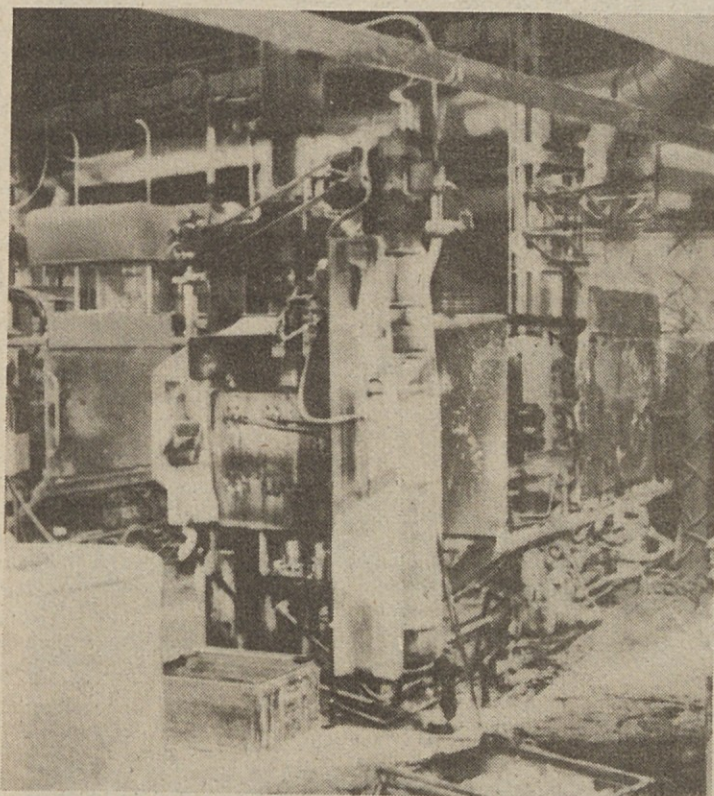
Pred obratovanjem vsakega stroja moramo dobiti pisno izjavo proizvajalca, odločbo o pregledu tlačnih posod, ki jo izda IPK Ljubljana ter certifikat instituta za varstvo pri delu. Pomanjkljivosti, ugotovljene pri omenjenih pregledih, je treba odpraviti. Vse to je osnova za pridobitev obratovalnega dovoljenja in s tem tudi varnega dela na stroju. Popravila z rednim vzdrževanjem strojev in instalacij nam v celoti izvaja TOZD Vzdrževanje s svojimi strokovnimi ekipami.«

Za dodatno pojasnilo glede okvare, ki je povzročila požar v livarni, smo prosili še Vinka Dolžana, vodjo vzdrževanja strojev v TOZD Vzdrževanje:

»Spoji cevi in priključkov, ki so uporabljeni na omenjenem livarskem stroju, po naši oceni niso povsem varni, kar dokazuje zadnja okvara. Zaradi dolgih dobavnih časov za uvožene originalne rezervne dele in skrajšanje zastojev pri uporabnikih v TOZD Vzdrževanju okvare sami rešujemo z izdelavo delov v lastnih delavnicah. Nobenih tehničnih možnosti pa nimamo, da bi spoje po vgradnji delov ustrezno preizkusili.

»Zato bomo v prihodnje na taka kritična mesta pri popravilih vgrajevali izključno originalne uvožene dele.«

Alojz Boc

Požar je močno poškodoval enega izmed največjih strojev v Livarni — Foto: A. Boc

Pogodba s turškim elektrogospodarstvom pred uspešnim zaključkom

Avtomatika je v letu 1983 podpisala s turškim elektro gospodarstvom pogodbo za projektiranje in dobavo sekundarne opreme za 17 transformatorskih postaj 400 kv prenosnega sistema električne energije. Vrednost podpisane pogodbe je presešla 6 mio dolarjev.

Po pogodbi, ki je postala operativna januarja 1984, je bil rok za dobavo opreme 18 mesecev, rok predaje v pogon vseh transformatorskih postaj pa 24 mesecev.

Danes s ponosom in zadovoljstvom ugotavljamo, da smo vso opremo dobavili brez zakasnitev in, da smo spustili v obratovanje že tri transformatorske postaje, za katere smo izdelali praktično vso projektno dokumentacijo. Upamo si trditi, da bomo celotno pogodbo zaključili do konca tega leta brez zamud. Posebno je potrebno poudariti, da je bila vsa oprema pred podpisom pogodbe na zahtevo TEK in v njihovi prisotnosti tipsko preizkušena. Kljub izredno ozkim zahtevam po IEC predpisih, je vsa oprema uspešno prestala testiranje, kar dokazuje, da smo po kvaliteti vsaj enaki ostalim, zahodnim dobaviteljem tovrstne opreme.

Za realizacijo pogodbe smo v Avtomatiki formirali projektni tim, ki ima specifične naslednje funkcije: vodenje celotnega projekta, vodenje tehničnega dela projekta, komercialnega dela projekta, proizvodnega dela in finančnega dela projekta ter vodenje delovne enote v tujini (ta funkcija se izvaja v Iskri Commerce). Menimo, da ni neskromna ugotovitev, da je projektni tim zastavljene naloge odlično izpeljal, saj realizacija pogodbe takega obsega brez zamujanja, v naših razmerah ni majhna stvar.

Pogodba obsega projektiranje sistema vodenja, upravljanja in zaščite za 17. transformatorskih postaj 400/154 kv, dobavo opreme za zaščito 400 kv vodov, za zaščito transformatorjev 400/154 kv, za zaščito ob odpovedi odklopnikov, za signalizacijo in kompletno opremo za prenos informacij (telefonija in prenos kriterija zaščite po 400 kv vodih). Za pomoč pri projektiranju smo angažirali I. Inženirski biro Elektroprojekt in z njim sklenili projekt o dolgoročnem poslovno-tehničnem sodelovanju. Dela, ki jih opravljajo, so predvsem projektiranje upravljanja kompletnih polj v transformatorskih postajah.

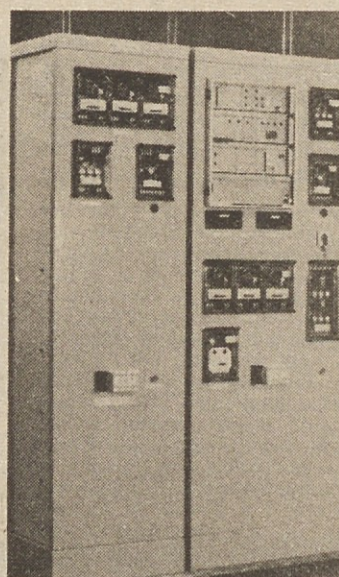
Po pogodbi izvajamo dela v naslednjih transformatorskih postajah: Adapazari, Bursa, Soma, Gebze, Aliaga, Izmir Yeniköy, Yatağan, Kepez (nova TP), Osmaniye, Eregli (nova TP), Cankiri (nova TP), Kayabasi, Carsamba, Sincan

(Ankara II), Keben II, Osmaniye. Transformatorske postaje nosijo imena po večjih mestih in krajih, blizu katerih ležijo. Če poiščemo te kraje na zemljevidu Turčije vidimo, da projektiramo in dobavljamo opremo za postaje, ki so raztresene praktično po vsej državi.

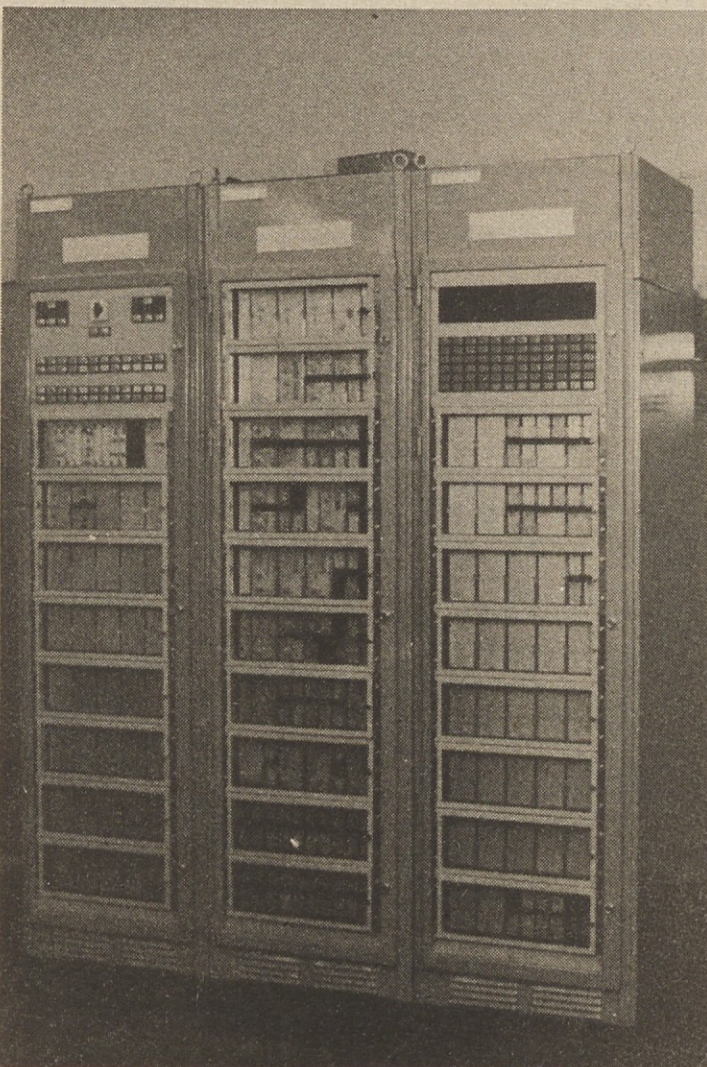
Povsem samostojno smo v Avtomatiki projektirali sistem zaščite in sistem prenosa informacij po 400 kv vodih ter v okviru tega dobavili naslednjo opremo:

— **zaščita normalnih 400 kv vodov:** vsebuje opremo za 5 daljnovodov 400 kv, zaščitnih na obeh straneh, ves zaščitni sistem za eno stran daljnovođa je nameščen v dveh omarah, skupaj 20 omar dimenzije 800 x 800 x 2150 mm

— **zaščita serijsko kompenziranih 400 kv vodov:** zaradi izjemno velikih razdalj (nekateri daljnovodi do 300 km) so nekateri daljnovodi serijsko kompenzirani, opremljeni pa so tudi z vzporednimi dušilkami. Dobava vsebuje opremo za pet serijsko kompenziranih daljnovodov, zaščitnih na obeh straneh in en daljnovod zaščitni na eni strani. Zaščitni sistem za eno stran daljnovođa je nameščen v dveh omarah, skupaj 23 omar

— **zaščita transformatorjev:** vsebuje opremo za 14 energetskih transformatorjev 380/154/15,8 kv z močjo 150 in 165 MVA. Zaščitni sistem za vsak transformator je nameščen v eni omari, skupaj 14 omar

Del opreme za modernizacijo turškega elektro gospodarstva

— **zaščita ob odpovedi delovanja odklopnikov:** pa vsebuje opremo za 6 transformatorskih postaj, montirano v 8 omarah. Posebnost je transformatorska postaja Eregli, kjer je uporabljen krožni sistem zbiralk, ki je za Evropo precej nenavaden. Princip zaščite ob odpovedi delovanja odklopnika se precej razlikuje od doslej uporabljenih sistemov, saj lahko pride do delovanja teh zaščit v različnih transformatorskih postajah po principu padajočih domin

— **sistem lokalne signalizacije:** za postaje Cankiri, Eregli, Kepez in Izmir smo projektirali in dobavili kompletne sisteme zvočne in svetlobne signalizacije

— **oprema za prenos informacij po energetskih vodih (PLC oprema):** vsebuje opremo za 11 daljnovodov 400 kv. Sistem za eno stran sestavljajo: naprave ETG za prenos govora, teleinformatičnih signalov in signalov zaščite, naprave DZ 62 za prenos kriterija distančne zaščite, naprave DZ 5 za prenos kriterija distančne zaščite (na osnovi FSK modulacije) in komplet spojin vezij ESV 6. Skupaj obsegajo teleinformatične naprave 44 omar

— **ostala oprema:** v okviru pogodbe smo dobavili še v glavnem za potrebe turškega 154 kv sistema naslednjo opremo:

330 kosov statičnih pretokovnih elementov z inverzno karakteristiko tipa TZ I 2011,

150 kosov naprav za avtomatski ponovni vklop daljnovodov tipa TEP 1401,

100 kosov diferenčnih zaščit energetskih transformatorjev s stabilizacijo za 2 in 5 tipa TZD 20

600 relejev za ADV tip TEA 1135.

Posebno težavnost je v tej fazi projektiranja povzročala velika raznolikost opreme v že obstoječih transformatorskih postajah, na katero je potrebno priključiti in navezati novo opremo.

Pri gradnji nekaterih postaj pomeni to že tretjo fazo njihove izgradnje pri tem pa projekti za prvo in drugo fazo niso bili usklajeni in ažurirani, čeprav so bili izdelani v bolj renomiranih hišah. Navezava na obstoječe stanje je predstavljala še dodatne težave in zato za nekatere postaje zahtevala tudi 2 do 3 krat večji obseg projektantskega dela, kot je to običajno v sistemih s standardiziranimi elementi. Kljub temu so izkušnje ob spuščanju v pogon prvih transformatorskih postaj zelo pozitivne, kar izkazujejo tudi izjave investitorja. Tako sta bila v januarju 1985 spuščena v pogon dva daljnovoda in sicer: Adapazari — Bursa in Bursa — Soma. Ta dva daljnovoda sta izredno pomembna za dobavo električne energije zahodni Turčiji in predvsem Istanbulu. Pri tem tudi ni odveč poudariti, da so vsa gradbena in monerska dela, ki jih je opravil turški partner Tekfen zelo kvalitetna.

Predvidevamo, da bomo vse transformatorske postaje spustili v pogon do konca tega leta in tako izpolnili pogodbo brez zamud.

IVAN KUKOVIC,
JANEZ ZAKONJŠEK

Polletna bilanca: zadovoljivi proizvodni rezultati

Tudi v semiški DO Kondenzatorji so izdelali dokončni obračun svojega poslovanja za obdobje od 1. 1. do 30. 6. letos, ali preprosteje povedano, izdelali so letošnjo polletno bilanco.

Iz obračuna je razvidno, da so v prvem polletju letos v Semiču proizvedli blaga v vrednosti 399.482.784 dinarjev (po enotnih cenah iz leta 1980) in tako povečali proizvodnjo v primerjavi z istim lanskim obdobjem za 7%.

Proizvodnja je v letošnjih šestih mesecih dosegla višino 2.214.394.860 dinarjev (po tekočih planskih cenah). Tako so letni plan proizvodnje uresničili v višini 48%, plan proizvodnje, namenjene domačemu trgu pa so realizirali v višini 50%.

Iz navedenega je moč ugotoviti, da so bili proizvodni rezultati kljub neizpolnitvi plana v celoti, zadovoljivi.

V Semiču so v prvem polletju letošnjega leta prodali blaga v vrednosti 2.330.073.032 dinarjev in tako izpolnili letni plan prodaje 50%. Plan prodaje na domačem trgu pa so uresničili v višini 58%. Vrednost prodanega blaga je bila za 91% večja od vrednosti prodanega blaga v prvem polletju lanskega leta.

O izvozu je v polletni bilanci zapisano, da so v Semiču v obravnavanem obdobju izvozili blaga v vrednosti 3.365.184 dinarjev in so tako izpolnili s 40 odstotki letni plan izvoza. Izvoz je bil sestavljen iz direktnega izvoza na konvertibilno območje v višini 1.829.142 dolarjev, dalje iz izvoza na konvertibilno območje prek drugih delovnih organizacij v višini 240.275 dolarjev in izvoza na klirinško območje v vrednosti 1.295.767 dolarjev. Kljub temu pa v Semiču ugotavljajo, da so njihovi polletni izvozni rezultati

slabši od rezultatov, doseženih na ravni SRS, saj so v petih mesecih beležili na tej ravni porast izvoza v višini 1,3%, izvoz na konvertibilno območje pa je padel za 0,5%.

Glede uvoza pa so v prvih šestih mesecih letošnjega leta imeli v DO Kondenzatorji na voljo uvoženega materiala v vrednosti 2.332.500 dolarjev in so od te vsote uvozili s konvertibilnega območja reprodukcijskega materiala za 2.023.500 dolarjev. Navedeni podatki kažejo, da so to pot razpolagali s 70% manjšo vrednostjo uvoženega materiala in z 18% manjšo vrednostjo uvoženega blaga s konvertibilnega območja. Dvigi cen reprodukcijskega materiala v osnovni valuti namreč še jasneje kažejo na kritično oskrbo z uvoženim materialom, zlasti na začetku leta.

Plan uvoza so v Semiču torej uresničili v višini 48%, kar je sicer v okviru dosežene proizvodnje, vendar pa so plan uvoza s konvertibilnega območja realizirali le v višini 42%. Črpanje virov financiranja za uvoz reprómateriala zaostaja

namreč za planom in so se tako negativna odstopanja pojavila pri doseganju lastnih prilivov tako pri kreditih in kompenzacijah, kot pri uvozu prek drugih DO.

V polletni bilanci so tudi številke o investicijah. Tako so v Semiču v prvem polletju letos investirali v osnovna sredstva 132.214.465 dinarjev in tako izpolnili letni plan investicij le 18%. V opremo pa so vložili 128.451.686 dinarjev. V primerjavi z lanskim letom se je realna vrednost investicij povečala (upoštevanje 92,2% dvig cen opreme), vendar pa je že sedaj jasno, da načrtovanih vlaganj ne bodo uresničili.

Na dan 30. junija letos so v Semiču zaposlovali 1701 delavcev, kar kaže, da se je število zaposlenih v primerjavi z istim dnem lanskega leta povečalo za 4%. V vseh TOZD in DSSS delovne organizacije se je število zaposlenih povečalo, pa dec števila zaposlenih pa je bilo zaznati le v TOZD Elementi za odpravo motenj, kjer se je število zaposlenih znižalo od 324 na dan 30. 6. lani na 311 na

dan 30. 6. letos. Pri tem še zabeležimo, da je povprečni mesečni dohodek na zaposlenega dosegel višino 34.874 din.

Delovna organizacija je dalje v prvem polletju 1985 ustvarila celoten prihodek v višini 3.598.167.014 dinarjev, kar pomeni, da je letošnji celotni polletni prihodek večji v primerjavi z enakim obdobjem lani za 83%. Tako so plan celotnega prihodka realizirali v višini 51%. Pri tem so direktni materialni stroški dosegli višino 1.431.953.004 dinarjev in so bili za 62% večji kot v prvem polletju lanskega leta. Podatki kažejo, da so se cene surovin in materiala v povprečju dvignile za 55%.

Dohodek delovne organizacije je znašal 1.250.176.630 dinarjev in so tako plan dohodka uresničili v višini 64%.

Če torej na kratko povzamemo polletno bilanco DO Kondenzatorji, potem lahko ugotovimo naslednje: v Semiču so proizvodnjo povečali za 7%. Ugotavljajo, da raven proizvodnje pada; tako da se porast kumulativne proizvodnje v primerjavi s primerljivim obdobjem lanskega leta neprestano niža.

Na prodajnem območju so ustvarili 50% plana prodaje. Vendar pa se je izpad planirane prodaje pojavil pri izvozu, medtem ko je bil dvig cene njihovih izdelkov na domačem trgu nižji od povprečne inflacije v SRS.

Nadaljna ugotovitev je, da v Semiču zaostajajo za načrtovanim planom izvoza na konvertibilno območje, prav tako pa so ustvarili za 22% nižji izvoz kot v istem obdobju lanskega leta.

Glede uvoza pa ugotavljajo, da so letos razpolagali s 7% manjšo vrednostjo uvoženega materiala.

Plan investicij so realizirali le v višini 18%.

Slabše so v tem obdobju izkoristili tudi razpoložljivi delovni čas, kar je bila posledica motenj v proizvodnji, povezanih z nabavo domačih in tujih surovin ter problemov pri pridobivanju naročil, predvsem izvoznih.

Zaskrbnjuječe je končno tudi dejstvo, da se kopičijo zaloge gotovih proizvodov v TOZD Energetski kondenzatorji in v TOZD Elementi za odpravo motenj.

Vsekakor omenjene ugotovitve gospodarskih gibanj v Semiču terjajo takojšnje ukrepe, ki zagotovijo, da ne bodo izostali.

D. Ž.

Ko je Zoran Zbogar z veliko težavo spravil vso svojo številno družino v kup, si je oddahnil. Zleknil se je po stolu, potegnil dolge noge po podu in sklenil rpeke pred seboj, kot bi se pripravil k molitvi.

»Na dopust da bi šli letos, pravite,« je začel počasi in pogledal vsakega posebej, lepo po vrsti, kakor so sedeli okoli njega.

Prva na desni je sedela Boga, žena, zraven nje najstarejši sin in hči, dvojčka, na drugi strani mlajša dva, komaj sta dobro videla na mizo. Gledali so vanj kot v Mika Hammerja na televiziji in čakali kaj bo rekel.

Tole z dopustom je bila resna zadeva, saj se kaj takega že leta nazaj niso več pogovarjali. Odkar je Boga Zbogar, snazilka na avtobusni postaji morala zaradi najmlajšega pustiti službo, so se prebijali iz meseca v mesec z majhno delavsko plačo njenega moža, kot skozi čudež, k sreči zdravi in za silo siti. Živeli so v majhnem fabriškem stanovanju, dobil ga je Zbogar, ko je bil še samec, zdaj pa so se tiščali drug zdraven drugega kot kanarčki in žvrgoleli vsak po svoje, da jih je bila sita vsa sosesčina. Zbogariji so se venomer za nekaj pretepali med seboj, še posebej takrat, ko je ata zavil v gostilno in tam ostal, dokler ni šla mama ponj in tam ostala še ona... Ko sta pozno ponoči prišla skupaj domov, je bilo tako, kot ob nevihti. Starejša dva sta mlatila mlajša, ker nista mogla v miru pisati domačih nalog, mlajša dva sta se drla, kje je mama in toliko časa tulila, da so se po bloku okrog prižgale luči in so ljudje začeli odpirati okna vsevprek in preklinjati. Ja, družina Zbogar je bila ena tistih, ki je bila kljub svoji nepomembnosti vseskozi zapažena...

»Kje pa bomo vzeli denar za na morje?« je prva čivknila žena in se začela presedati na stolu, kot bi jo ščipalo v želodcu. Zanj je dopust pomenil morje, nič drugega...

»Saj ni samo morje!« se je zadržal Zbogar na ves glas, da je koj spet utihnila in obmirovala.

»Važno je,« je nadaljeval malo tiše, »da nekam gremo. Da gremo nekam od doma. Kaj nam bo morje...«

»Jaz bi pa rad šel na morje!« je zavpil najstarejši in poskočil s stola. »Pa še Greto bi vzel s seboj.«

»Koga?« je zatulil spet stari, »še babo bi jemal s seboj! Ko da ni že nas preveč. To boš lahko odločal takrat, ko boš sam zaslužil.«

Najstarejši se je stisnil nazaj k materi in zapril usta, saj mu je čez mizo požugala še sestra, ki je bila od vseh najbolj glasna.

»Ti bodi pa kar doma,« je rekla, »vse leto gre ves denar zate, da veš...« Naredila je usta v šobo in povrtała po nosu. To, da gre ves denar zanj, je slišala od matere, ki je venomer jamrala, ko mu je dajala denar. Rok je končal osemletko in namesto, da bi se zaposlil v fabriki, zraven ata, je šel naprej v šolo... Od takrat so se pri Zbogarijih še bolj kregali.

»Misliš sem, da bi šli na Dolenjsko...« je vdihnil spet Zbogar, ko je videl, da takole ne bodo nikamor prišli.

»Kaj?!« K mojim, da bi šli, misliš?« Boga je poskočila s stola, kot bi ji kdo potisnil šivanko med rebra in zrasla pred njim in otroci, da je bila še večja in še bolj suha videti kot po navadi.

»Da bi šli k nam! In tam naj bi jaz garala vseh deset dni kot žival, ti pa bi se nalival z našimi vred in govoril, kakšna sem in kako slabo živimo!«

»Prav, pa ne...« je odnehal Zoran in se kar malo umaknil. Videl je, da nima nobenega smisla...

»Pojdimo v Gorico, k meni, a? Že dolgo nam niso nič pisali, zanima me, kako je doma.«

»Kaj bi tam,« se je nakremžila spet Boga. Samo eno sobo imajo, to je komaj za stara dva, nas pa je šest. Zoran, Šest!«

»Hudičovo veliko nas je, ja,« je pokimal Zbogar kot zrela sončnica sredi njive in se jezno popraskal po glavi. Spet se je moral vdati...

»Kaj pa naj potlej drugega te vprašam?«, je debelo pogledal zdaj še po otrocih. »Preštel sem našparani denar, preštel sem regres, enkrat, dvakrat, s tem na morju še dva dni ne moremo shajati.«

»Ata, šotor kupimo!« je poskočil najmlajši Zbogar in se mu zbasal v naročje. Še ves mesec je gledal pisane šotore ob Savi, in ljudi, ki so tekali med njimi.

»Jaz bi bil tudi za to,« je rekel še drugi in tretji za njim.

»Kupi otrokom šotor Zoran,« je nagnila glavo postrani še Boga in ga hvaležno pogledala, kot, da je že privolil.

»Šotor stane šest milijonov, žena, jaz pa tri zaslužim. Od kod naj vzamem denar...«

»Aha,« je vzdihnila in povsila težko glavo.

»Kaj pa, če vse skupaj prestavimo na avgust?« je rekel, ker ni več vedel drugega.

»Neeee!« so zavpili vsi v en glas otroci.

»To ne gre,« je rekla še Boga. »Avgusta pride na vrsto spet elektrika pa knjige bo treba kupiti, zdaj že za vse štiri, pa posojilo imava, pa... Ah...«

Vstala je od mize in odracala v kuhinjo, da bi pripravila večerjo.

Zoran je še malo popestoval najmlajšega in, ko mu je v naročju zadremal, ga je počasi in previdno položil v posteljico. Ostali trije so se zapražili nekam v kuhinjo.

Zleknil se je Zoran Zbogar nazaj na svoj stol in počasi izračunal da, če bodo presneto pametno živeli do konca meseca in pol avgusta, bo lahko kupil vse potrebno za šolo, za vse štiri otroke, nekaj si bo najstarejši že prislužil sam s počitniškim delom, plačal bo posojila in centralno, plačal elektriko in še kaj nepredvidenega, kar tako rado pride vmes.

Vseh deset dni bo lepo preživel doma, otroke bo napodil ven, na dvorišče, ali k Savi, tu pa tam bo skočil na dva deci in čakal, kdaj ga spet kaj pokličejo v fabriko. Te nove mašine se k sreči večkrat pokvarijo in njemu vsak dinar še kako prav pride...

No, končno pa, saj je še daleč do penzije in enkrat ni hudir, da bi se tudi Zbogariji ne spravili na dopust.

Gotovo je tako mislila tudi Boga, ko je tako glasno premetavala svojo ropotijo po kuhinji...

Polona Škrinjar

V okviru dobrega medsebojnega sodelovanja med češkoslovaškimi železarji iz Košic in delavci novogoriške Iskre Avtoelektrike je prišlo pred nedavnim do še enega srečanja. Češki železarji so prijetno bivanje ob našem plavem Jadranu izkoristili tudi za enodneveni izlet, kjer so spoznavali lepote naše ožje domovine, za malo dlje pa so se ustavili tudi pri delavcih Avtoelektrike. Po prisrčnem sprejemu predstavnikov te DO, so si z velikim zanimanjem ogledali proizvodne prostore, povprašali so, v kakšne namene uporabljajo pločevino, ki jim jo dobavlja ta železarski gigant ter se nasploh pohvalno izrazili o sami organiziranosti in utečenosti delovnih postopkov.

Na Stador planini je čudovito

Poznate hribe, ki se dvigajo nad Tolminom? Vsi gotovo ne, velika večina v novogoriški Iskri Avtoelektriki pa, saj ima ta delovna organizacija (oz. tolminska Iskra) svoj počitniški dom, svojo kočjo prav na enem izmed teh hribov, na Stador planini. Tu je možno preživeti čudovit oddih. Sicer ni bučne glasbe, ni modnih revij in nastopov najrazličnejših pevcev in ansamblov, ni zadimljenih lokalov in goljufanja (predvsem obmorskih) natakarejev, je pa svež zrak, čudovita okolica, nežno žvrgolenje gorskih ptičkov, kristalno čisti izviri ledeno mrzle vode, zasanjano zvonjenje krav z bližnjih pašnikov ter nenazadnje, odlično izhodišče za ljubitelje hoje po hribih. Od tu je možno priti na Razor v eni uri, na Krn, ali Črno prst v osmih ter na Kredarico, ali Bogatin dve uri več itd. V bližini kočje je tudi »štala« kamor pride pozno popoldne na zaslužen nočni počitek mnogo krav, za plačilo pa oddaja tamkajšnjim pastirjem po več litrov mleka vsaka, le-ti pa ga potem predelajo v pravi planinski sir, maslo, skuto... In vse to je moč kupiti.

Na Stador planino, prav do naše kočje so potegnili asfaltno prevleko, le kosček ceste je še makadamske. Od Tolmina je oddaljena približno 10 kilometrov, v koči pa je 16 skupnih ležišč, možnost uporabe kuhinje in vseh ostalih potrebnih prostorov. V letošnji sezoni je kočja solidno zasedena, vsekakor pa priporočamo rezervacije. Naj bo ta članek hkrati tudi kot vabilo za prijetno sprostitev v tej prelepi okolici, ki pa ne velja le za Iskraše iz Avtoelektrike.

Za nekajdnevno letovanje v koči se lahko odločite tudi Iskraši iz drugih delovnih organizacij, še prej pa morate zavrteti novogoriško Iskro (065) 31-211 in zaprositi za Fabjana Vičiča. Od tu naprej pa boste izvedeli še več kot iz pričujočega sestavka. Prijetno letovanje v prijetnem okolju!

Marko Rakušček

Iskra Kibernetika Letovanje naših pevcev

Člani mešanega pevskega zbora Iskra smo se že tretje leto zapored dogovorili za skupni dopust v Iskrinem kampu Mir na Dugem otoku. Tokrat se je za tako letovanje od 26. junija do 6. julija odločilo dvajset pevcev in dirigent z družinami, torej približno toliko kot lani in precej več kot prvo leto.

Ze dejstvo, da smo se prijavili po večini isti pevci kot lani kaže, da smo bili s takimi počitnicami res zadovoljni. Rečemo lahko celo, da je bilo za večino od nas že lanko in predlansko bivanje v Dalmaciji nepozabno doživetje, ki ga nosimo v spominu vse leto in komaj čakamo prihodnji dopust — tudi zaradi nepozabnih ur, ki smo jih preživeli in prepeli na morju.

Pa pogledajmo kaj vse smo doživeli, česar na običajnem obmorskem dopustu prav gotovo ne bi!

Kdor je že bil na Dugem otoku v Iskrinem kampu, pozna z vseh strani s kopnim obdan del morja, vsi mu pravijo kar jezero, ki leži v neposredni bližini tabora. Večji del dopoldneva in popoldne smo prebili v tej vodi, ali ob njej, saj je običajno za tri do štiri stopinje toplejša od morja v zalivu ob kampu, ali od odprtega morja, kar je bilo letos posebno dobrodošlo, ker je bilo morje občutno hladnejše kot je običajno v tem času. Jezero leži skupaj s strmimi stenami tik nad taborom, ki po večjem delu spodnje (južne, oz. jugozahodne) strani otoka skoraj navpično padajo v globoko odprto morje. To je gotovo glavna znamenitost otoka, saj leži v takem okolju in miru, da je pravi kontrast divjim, a zato nič manj lepim stenam takoj za njego-

vimi bregovi. To sliko nosiš s seboj vsepovsod, a vendar ne moreš verjeti očem, ko je spet ugledaš že leto, ali več.

Po večerji smo navadno posedli na eni od »ulic« med šotori, v restavraciji, ali pa pred njo in bolj, ali manj ubrano zapeli, saj smo vendar pevci in smo vsi te pevske trenutke ob žlahtni dalmatinski kapljici komaj dočakali. Ob pomoči dirigenta smo prepeli in utrdili dobršen del pevskega repertoarja, kadar pa smo peli prelepe ljudske pesmi, so nam z veseljem pritegnili številni drugi ljubitelji petja. Ker imamo med pevci tudi harmonikarja, ki je prinesel svoj meh s seboj, smo včasih tudi zaplesali, kar je še povečalo prijetno razpoloženje.

Da smo lahko organizirana pevska skupina tudi na dopustu, smo dokazali tudi na dveh nastopih. V nedeljo, 30. 6., smo bili na obisku pri graničarjih na karavli, do koder

je dobro uro hoda, stoji namreč na najvišji točki bližnjih sten, 170 metrov visoko nad odprtim morjem. Tam smo jim zapeli nekaj partizanskih in domoljubnih pesmi in za to poželi hvaležen aplavz. Še veliko večja čast pa nas je doletela na dan borca, ko so nas mornarji povabili na šolsko ladjo Jugoslovanske vojne mornarice »Galeb«, ki je bila že nekaj dni zasidrana v zalivu Tulašica, nedaleč od Uvale Mir, da bi sodelovali v slavnostnem programu ob praznovanju tega državnega praznika na Titovi ladji miru. Ko smo zapeli pred zbranimi oficirji in gojenci pomorske akademije pesmi Zdravica, Šivala je deklica zvezdo, Pesem o svobodi, Rib ce po murjici pjavajo in A ča, so nas povabili na požirek in kavo v mali salon, kjer smo si po pozdravnih besedah in zahvali komandanta ladje voščili za praznik, jim izročili priložnostno darilo, nato pa zapeli

še Na Gorenjskem je fletno in pokojnemu predsedniku, ki je na tej ladji prebil toliko ur, najljubšo Pleničko je prala. Seveda so nam razkazali tudi ladjo, vsak je dobil za spomin tudi veliko fotografijo te ponosne ladje, s katero je Tito prepotoval 160.000 kilometrov skoraj po vseh morjih sveta.

Popoldne so si ladjo Galeb lahko ogledali še drugi prebivalci tabora, ki so jih prišli mornarji z ladje kar trikrat iskat z velikim izkrcevalnim čolnom.

Tako kot lani smo tudi letos priredili enodnevni izlet v Sali in po delu Kornatov, obakrat s piknikom in kopanjem. Povsod sta nas spremljala pesem in izredno veselo razpoloženje ter prijateljsko vzdušje, ki ga je kar težko popisati.

Omenim naj še, da smo imeli v predsednikovem šotoru na razpolago tudi priročno knjižnico za tiste vseh starosti, ki si brez branja ne morejo zamisliti dopusta. Ta zamisel, ki je ne srečaš zlepa, je vredna pohvale.

Kaj bi si ob dobri hrani, prijaznem osebju tabora in vsem, kar smo doživeli, mogli še želeli? Samo to, da bi se prihodnje leto letovanja zbora udeležilo še več pevcev in pevk, saj zdaj ni nobene ga dvoma več, da tako najtrdnje spletamo prijateljske vezi, hkrati pa najbolj utrdimo občutek pripadnosti zboru. Take trenutke je treba pač doživeti pa si jih želiš vedno znova in celo na vaje boš hodil vse leto s še večjim veseljem.

Končajmo z željo vseh pevcev, da se v jeseni spet v polnem številu vidimo na vajah, ko si bomo zastavili program dela v novi sezoni, v katerem tudi letovanje na Dugem otoku — kot zaključek uspešne sezone — ne bo manjkalo.

Janez Šeme

Zimski vzpon na Krn

V teh vročih avgustovskih dneh se še kako prilže hladna osvežitelja: oča pijača, hladno pivo, sladoled itd., zato ne bodite presenečeni dragi bralci, da vam prav v tem času ponujamo tudi »hladno« reportažo o zimskem vzponu na Krn. Res se z letnim časom ne ujema, saj nima z njim nič skupnega in prav zaradi nasprotja smo jo uvrstili v prvo podopustniško številko našega glasila.

Bilo je letos, prve dni februarja. Pogled iz doline na 2245 metrov visoki, zasneženi Krn je bil čudovit, enkratni. Kaj bi dal, da bi bil na njegovem vrhu, ki je imel ves zasnežen in osvetljen z zimskim soncem še posebno privlačnost, sem si mislil. Iz tega razmišljanja me je zdramil prijatelj in kot bi ugotovil moje misli, me je ogovoril: »Se povzpneva na njega?« Seveda ni bilo potrebno nikakršnega prepričevanja, dogovorila sva se le za dan in uro.

Čez dva dni sva zgodaj zjutraj, že pred svitom, oprtala nahrbtnika in vso potrebno opremo za vzpon. Prebujajoče se jutro je bilo kristalno čisto in dokaj mrzlo, saj je termometer kazal kar 16 stopinj Celzija pod ničlo. To in želja priti čimprej v steno, naju je prisililo, da sva dolino kar najhitreje zapustila.

Po dobrih dveh urah hoda sva prišla do stene. Nad nama se je

mogočno dvigal strm, navidez nedosegljiv vrh Krna. Deloval pa je nadvse veličastno in umirjeno. Na drugi strani, levo od njega je kraljeval Krasji vrh, ki se je kot krona svetil v prvem jutranjem vzhajajočem soncu.

Dovolj je bilo nenasitnih pogledov, pričela sva plezati. Korak za korakom — počasi sva napredovala. Nekaj časa je še kar šlo, saj stena še ni hotela izdati vseh svojih pasti, a po približno sto metrih pa sva že morala razbijati led in odkopavati sneg. Slišati je bilo le zamolklo, nemelodično pesem kladih ter najino težko dihanje. Pred nama se je pokazalo krasno stojišče, kot nalašč za krajši postanek. Še nikoli nama ni tako tekinilo nekaj požirkov toplega čaja iz zlata vredne termovke... Ohrabrena zaradi dotedanjega uspeha in z novo nabranimi močmi, sva kopala dalje.

V skali sem našel razpoko in počasi zabil klin. Za varnost je bilo spet nekaj časa poskrbljeno. Priplezal sem do prijatelja, ki se je za trenutek ustavil. »Odkril« je varno stojišče, ki naju je zdržalo toliko časa, da sva si spet dobila normalen takt dihanja. Po tem postaneku sva se zamenjala v vodstvu. Napredovala sva počasi, saj je zasnežena in ponekod ledena stena vse bolj silila v nebo. Led je bil slab,

zato naju tudi dereze niso kaj preveč držale — in ubogale.

Kljub vsemu pa sva se meter za metrom počasi dvigala kvišku. Strmina je namreč postajala vse hujša, vse kar sva imela na sebi, nama je postajalo odveč. V napoto so nama bila celo kolena, ki so se krčevito izravnavala z zastrašujočo steno.

Kopal sem v nov sneg in začutil črn, krhek led. Spet sem poskušal zabiti klin, a ta ni hotel prijati, saj sem ga z roko zlahka izpulil. Tako nama ni preostalo drugega, kot da sva plezala naprej brez klinov, zato pa sva namenila večjo pozornost varnosti, saj so nama bile le dereze kolikor toliko v pomoč.

Nikolikorkrat sva pogledala kvišku in vedno sva ugotovila isto — pred nama je še dolga, dolga neosvojena pot. Po slabi uri naprezanja pa je bil pogled proti vrhu nekoliko bolj ohrabrujoč. Le še kakšnih deset metrov je bilo do mesta, kjer bi lahko brez nevarnosti počivala. Tu pa bi bil vsak nepravilen korak lahko usoden za oba. Bolj kot sva se bližala še ne osvojenemu počivališču, bolj se nama je zdelo, da je led nekoliko boljše. Pozneje pa sva ugotovila, da sva imela samo tak občutek.

Treba je bilo naprej. Z vsakim korakom, z vsako stopinjo sva bila bliže zastavljenemu cilju. Pogledal

sem prijatelja, ki je ves zasopel sledil utirani poti. Čeprav je bil brez besed, si je mislil isto — kmalu bova na varnem, kmalu bova premagala oviro.

Medtem naju je obsijalo sonce. Pod njegovo močjo je postajal sneg mehkejši, korak proti vrhu je bil zato nekoliko hitrejši. Kot da sva dobila novih moči, sva naenkrat stala na grebenu. Najhujše je bilo za nama. Preplezala sva steno, dosegla sva veliki cilj. Od sreče sva na ves glas zavriskala. To je bil nepozabni trenutek zmagovalstva in sreče. In za doživetje takega trenutka se je splačalo žrtvovati in se truditi.

Marko Rakušček

Prikazovalnik spet o.k.

Neverjetno zanimanje Ljubljancev za to našo posebnost na vrhu stolpnice • Zamujene dneve pri obnovi nadomestili ob sobotah in nedeljah • Majhen tehnični spodrslij s preplahom • Nepredvideni stroški zaradi podražitev

»Kadar nečesa nenadoma ni, oz. zmanjka, ga vsi potrebujejo, tudi tisti, ki ga sploh nikoli niso pogrešali« — tako nekako bi za primerjavo lahko rekli o našem prikazovalniku na vrhu stolpnice, ki smo ga po prvomajskih praznikih odklopili in pričeli z obnovitvenimi deli. Čeprav smo obvestili meščane do podrobnosti o celotni obnovitveni problematiki, zlasti koroziji nosilne konstrukcije, o programih med prazniki in še drugem, so po izključitvi brnele čebelice v telefonih s plohami vprašani: zakaj, kako in posebno do kdaj. Med njimi niso manjkali niti novinarji, o katerih je znano, da sploh neradi berejo časopise, z vprašanji, zakaj je nenadoma mrknila ta osrednja reklamna zanimivost mesta. Naš »hišni ata« so imeli vsega čez glavo. K sreči so preživeli to telefonsko neurje, medtem ko so se naši delavci z zaviranimi rokavi že lotili obnovitvenih del.

Največja težava že takoj na začetku je bila, da je po predpisih za vsa obnovitvena dela obvezen gradbeni oder. Oder na višini 70 m. Strokovnjaki so ocenili, da bi samo oder od terase do vrha stolpnice veljal eno staro milijardo dinarjev. Invest servis se je zato ognil temu strošku in najel specializirano podjetje Bernard, kjer so zaposleni sami alpinisti profesionalci, večinoma »himalajci« in hkrati člani Gorske reševalne službe. Le-ti so brez odra opravili vsa težaška dela z nosilno konstrukcijo. Da so se izognili slehernim neizidom, so delali le ob lepem vremenu z opremo, ki jo je posodila Gorska reševalna služba. Toda ne samo oni. Tudi drugi delavci, ki so jim sledili, so bili vezani samo na lepo vreme. To je nanoslo skupaj sedem izgubljenih dni in še nadaljnje tri zaradi protokolarnih obveznosti ob treh državnih obiskih.

Zadržek je predstavljala tudi obnova električne instalacije, kar prvotno ni bilo predvideno, se je pa med obnovitvenimi deli pokazalo za nujno.

Alpinisti so delo opravili strokovno in brez neizidov, montažo pa je skalil neljubi dogodek. Čeprav so bili monterji privezani, privezali pa so tudi vse dele, s katerimi so imeli opraviti na višini, je enemu ušlo iz rok kovinsko okovje za žarnico in zaplaval v globino. Prebilo je plastično kupolo v mezaninu in padlo na pisalno mizo. K sreči ni bilo nikogar za mizo, vendar je »leteči predmet« povzročil preplah in poznejše komentarje, da so se eni rodili na novo, če bi, če..., drugi pa so menili, da bi bilo bolje, če bi tovarišicam v IC priletel v naročje kak mlad fant...

No, šalo na stran! Monterji se opravičujejo za neljubi dogodek, ki se jim je primeril kljub vsej pazljivosti. Kot olajševalno okoliščino navajajo, da so brez neizida pritrdili 483 okovij in samo eno se je izmuznilo iz rok.

V celoti so zamude nanesele 14 dni, vendar samo teoretično. Praktično so vse izgubljene dni nadomestili z delom ob sobotah, nedeljah in celo včasih ponoči, ki so morali na streho stolpnice, da so varovali provizorično pokrite odprtine ob neurjih. Trikrat pet kvadratnih metrov velike odprtine na strehi niso povsem kljubovale dežju in vetru. Nekaj je zamakalo in tudi vihar je enkrat odnesel zasilno streho. Na najvišjem 16. nadstropju, kjer domuje CAOP, sploh niso izpraznili nekaterih prostorov, kot je bilo prvotno zamišljeno in so lahko ves čas delali skoraj nemoteno.

Dela niso obsegala samo zamenjave starih delov z novimi in novo nosilno konstrukcijo, marveč je nova celotna mehanika. Prej so

Levji delež pri zamenjavi nosilne konstrukcije so opravili alpinisti »himalajci.«

konstrukcijo ročno dvigovali ob zamenjavi pregorelih žarnic in drugih posegih, zdaj pa bo vzdrževalcem bistveno lažje, ker so montirali elektromehanski dvizni sistem.

Čeprav prikazovalnik že dela od 4. julija, tehnični pregled še ni bil opravljen, zato Invest servis še nima uporabnega dovoljenja. Tudi inšpektorji gredo radi julija in avgusta na dopust!

Za zdaj še niso zbrani vsi računi. Vodja projekta v Invest servisu Arnold Krapša meni, da bodo stroški bistveno večji od predvidenih — nekako 20 milijonov dinarjev. Višji stroški so nastali zaradi celotne nove električne instalacije in pa velikih podražitev, ki so nas zajele prav v tem sorazmerno kratkem času.

Marjan Kralj

Iskra Elementi

Z malo več volje in sodelovanja se bomo še bolje odrezali

Letošnjega republiškega tekmovanja kovinarjev v Titovem Velenju se je udeležilo 300 najboljših z regijskih tekmovanj, ki so merili svoje moči in strokovno usposobljenost v 17 kategorijah. Zastopstvo iskrašev na tekmovanju je bilo dokaj skromno, kar je seveda presenetljivo, glede na število zaposlenih kovinarjev v Iskri. med tistimi redkimi predstavniki je bil tudi Franc Hudoklin, strojni ključavničar iz temeljne organizacije Upori Šentjernej. Naprosili smo ga naj kaj več pove o samem sistemu tekmovanja in o vtisih, ki jih je nabral ob srečanju s poklicnimi kolegi iz drugih delovnih organizacij.

— Najprej nekaj o samem tekmovanju. Kako si prišel v izbor kandidatov za republiško tekmovanje?

»Za tekmovanje na občinski ravni so me izbrali kolegi v kolektivu, čeprav nisem ravno prepričan, če sem res najboljši v svoji kategoriji. Potem sem se uvrstil na medobčinsko, oz. regijsko tekmovanje, skupaj s tremi tovariši iz TOZO: Ivanom Kegljevičem, Silvom Videtom in Slavkom Škedljem. Na republiškem pa sva sodelovala le mi dva z enodnevno Francem Janževičem iz TOZO HIPOT. Uvrstil sem se na 15. mesto, z rezultatom sem še kar zadovoljen, glede na to, da sem sodeloval prvič.

V kateri kategoriji si tekmoval?

»V kategoriji varjenja MAG, ali CO₂ varjenje. Po poklicu sem sicer

strojni ključavničar, vendar se glede na potrebe proizvodnega procesa v naši tovarni večkrat lotim tudi varjenja. Temeljna organizacija me je namreč poslala na dodatno izpopolnjevanje na Inštitut za varilstvo v Ljubljani, kjer sem naredil izpit za MAG varjenje.

Ali si se kaj posebej pripravil za tekmovanje?

»Ne, čeprav menim, da bi bilo koristno. Od prirediteljev republiškega tekmovanja sem pričakoval vsaj seznam literature, ki naj bi jo tekmovalcem obvladal. Sicer sem malo prebiral nekatere priročnike, ki jih imam doma, vendar menim da to ni dovolj. Na tekmovanju smo šele 1 uro pred praktično preizkušnjo dobili v roke risbo, po kateri smo potem delali izdelek.

Večjo podpro in spodbudo bi

nam tekmovalcem lahko nudila tudi novomeška občina. Upam, da bodo v bodoče stvari bolj organizirane, tudi v temeljni organizaciji in v Iskri nasploh bi se lahko malo bolj potrudili glede popularizacije tekmovanja in priprave tekmovalcev, saj bi z dobrimi uvrstitvami prispevali k ugledu Iskre kot celote.

— Imaš morda konkretne predloge in načrte za prihodnje leto? V delovni organizaciji IEZE si predsednik mladinske organizacije. Ena od oblik dela v osnovnih organizacijah bi prav gotovo lahko zajemala tudi organizacijo obveščanja, pripravi in izbirnih tekmovanj v posamezni temeljni organizaciji. Kaj meniš o tem?

»Prav gotovo. Vsaj v naši temeljni organizaciji se bomo mladinci

potrudili v tem smislu in tako poskušali dati zgled tudi ostalim. Nekaj podpore pa pričakujemo tudi od sindikata. V mislih imam predvsem skrb za tekmovalce. Na republiškem tekmovanju sem opazil, da so se ostale ekipe veliko več pripravljale, na kar se je dalo sklepiti že iz pomena, ki so ga sodelujoči dajali. Zunanemu videzu. Člani posameznih ekip so bili oblečeni v enotne kombinezone in trenirke z izpisanimi imeni delovnih organizacij. Večina jih je imela s seboj tudi značke in drug propagandni material, ki so ga medsebojno izmenjevali. Mi nismo imeli ničesar, tudi posebnih spremljevalcev ne, kot so si jih omislile konkurenčne ekipe. malo več volje in sodelovanja mladine in sindikata pa bi tudi mi lahko še uspešneje prihodnje leto zastopali našo delovno organizacijo.

Kaj pa osebni vtisi, doživetja ob srečanjih s poklicnimi kolegi? Kakšno je bilo vzdušje v Titovem Velenju?

»Moram poudariti, da sem bil izredno navdušen nad sprejemom, ki so nam ga pripravili; organizacija je bila v rokah Občinskega sindikalnega sveta v Titovem Velenju.

Seveda pa je veliko število tekmovalcev in njihovih spremljevalcev ni dopuščalo tesnejših stikov, ker smo bili nastanjeni na mnogih različnih koncih v mestu.

I. S.

Piše prof. Drago Ulaga

Za vadbo plavanja ni nikoli prepozno

V osnovnih šolah imajo telovadbo že dobrih sto let, vendar so bili nekoč le redki tisti učitelji, ki so se potrudili, da so pomagali otrokom do varnosti v vodi, do plavanja. Zato ni čudno, da je med starejšimi še vedno veliko neplavalcev.

Vzpodbudno pa je vedeti, da za vadbo plavanja ni nikoli prepozno. V starosti se ljudje navadijo kolesarjenja, navadijo se hoje in teka na smučeh — le zakaj se ne bi navadili tudi plavanja? Res je, da so prilagoditvene sposobnosti človeka v drugi polovici življenja vse slabše, za učenje plavanja pa je še vedno vsak sposoben, kajti plavanje je ena najlažjih športnih zvrsti.

Treba se je navaditi na ležanje in gibanje v vodi, to je vse! Kajpada gre laže, če so pogoji za ležanje, ali lebdenje v vodi kar moč ugodni. Za tiste, ki se učijo plavanja naj bo voda topla, mirna, čista in varna, dno pa tako, da ne drsi. Odločilnega pomena je občutek varnosti.

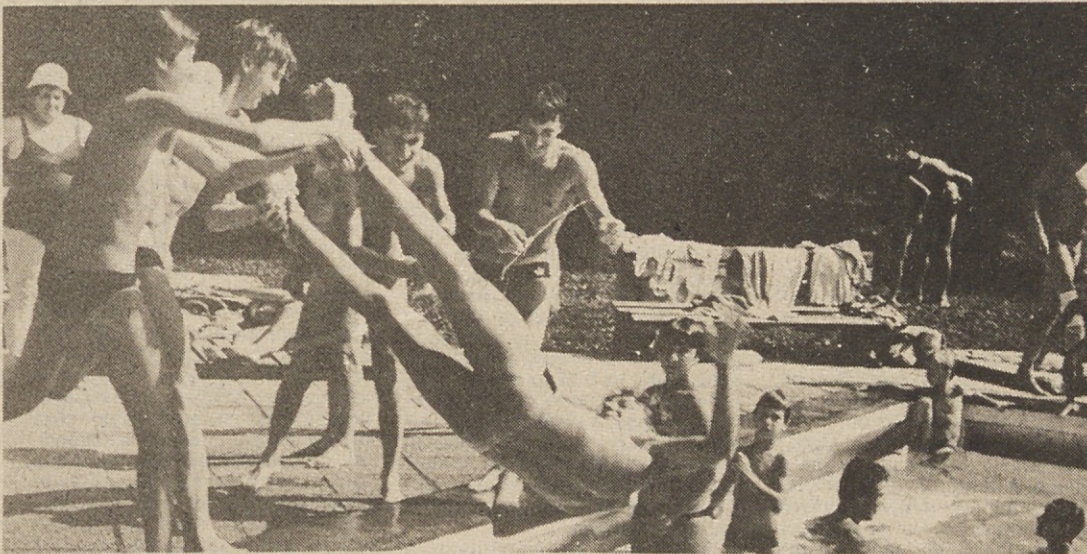
Za plavanje ni potrebna mišična moč, telo je v vodi praktično brez teže, potreben pa je poseben občutek za gibanje leže v vodi. Treba je med drugim vedeti in upoštevati, da se bomo že doma v kopalni kadi navadili na ležanje, to je na ležeč položaj telesa. Ne pozabimo: v vodi moramo ležati, oz. lebdeti kot ribe.

Najbolje je začeti v nizki vodi, ki sega do kolen. V tako nizki vodi se pač nihče ne bo bal ležati, iztegniti se in potopiti glave. Kdor se v vodi ves iztegne, tako nekako, kot da udobno leži na postelji, bo kmalu čutil, da napol lebdi, da je brez teže, da ga voda nosi. Seveda se mora po malem navaditi tudi na gledanje pod vodo in izdihavanje.

Ko se tako udomači v mokrem elementu, naj nadaljuje s kopanjem v vodi, ki mu sega do pasu. Začne naj z odrivanjem z nogami, da se bo navadil na premikanje leže v obliki drsenja. Pri prvih poizkusih bo drsel le kak meter daleč,

pozneje pa vedno dlje. Kmalu bo čutil, da si lahko z rokami pomaga, da se lahko potegne. Tako se bo po malem seznanjal s plavalnimi gibi. Seveda pa ga v prizadevanju, da bi se navadil plavanja, ne bomo pustili samega, pomagali mu bomo in

mu pokazali, kako je treba delati z rokami, kako z nogami. Prva dva koraka pa mora storiti vsakdo sam. Prvič, odločiti se mora, da se bo učil plavanja — in drugič, sam se mora navaditi na ležanje in potapljanje v nizki vodi.

Iskra prvi slovenski prvak

Na 37. delavskem prvenstvu Slovenije v šahu je zmagala prva ekipa Iskre. Na tekmovanju je sodelovalo 40 ekip. Zbrali so 20 moštvenih in 32,5 posamičnih točk. Drugo mesto je zasedla ekipa Emone Ljubljana 17 (28), tretji so bili šahisti GIP INGRAD Celje 16 (29,5), itd.

Za zmagovalno ekipo so igrali: Leon Mazi (ERO) 7, Brane Deželak (Kibernetika) 7, Stane Rijavec (Avtomatika) 9,5, Anton Ribič (IEZE) 9 točk. To je bil doslej največji uspeh sindikalnega in množičnega šaha.

Druga sindikalna ekipa je osvojila 11 moštvenih točk in 24,5 posamičnih točk.

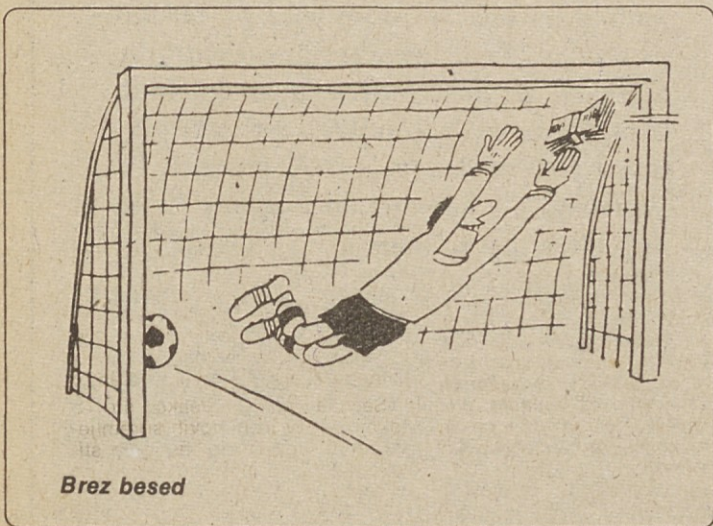
Posamezni šahisti so se odrezali takole: Bojan Peršl 4,5 točke, Drago Čopić 6,5, Pavle Sešek 7, Albin Oblesček 6,5. Priporili so si 17. mesto.

Tretja ekipa je prav tako osvojila 11 moštvenih točk, vendar samo 22,5 posamičnih točk, kar je zadostovalo za 21. mesto. Uspehi posameznih šahistov so bili: Andrej Erman 2,5, Bogdan Brežigar 3,5, Jože Špende 7,5, Anton Jerina 9. Četrta ekipa, sestavljena iz šahistov Avtomatike je z 8 (16,5) točkami bila 34. Za ekipo so igrali Hugon Zaplotnik, Bogo Mayer, Lado Anžur, Lojze Gorjup in Janez Grčar.

Najbolje se je odrezal, čeprav ni igral vseh partij, Hugon Zaplotnik. Šahisti Elektrooptike pa so osvojili 6 moštvenih in 13 posamičnih točk. Zasedli so mesto pri dnu razpredelnice. Moštvo so sestavljali: Janez Rupnik, Boris Savkovič, Jože Filipič, Milorad Knežević in Milorad Tomič.

Prvenstvo je bilo zelo kvalitetno. Nastopale so najboljše ekipe iz vse Slovenije. Šahistom prve ekipe ob tem velikem uspehu čestitamo. Dokazali so, da šahisti Iskre tudi v slovenskem prostoru nekaj pomenimo.

Bogdan Brežigar

Brez besed

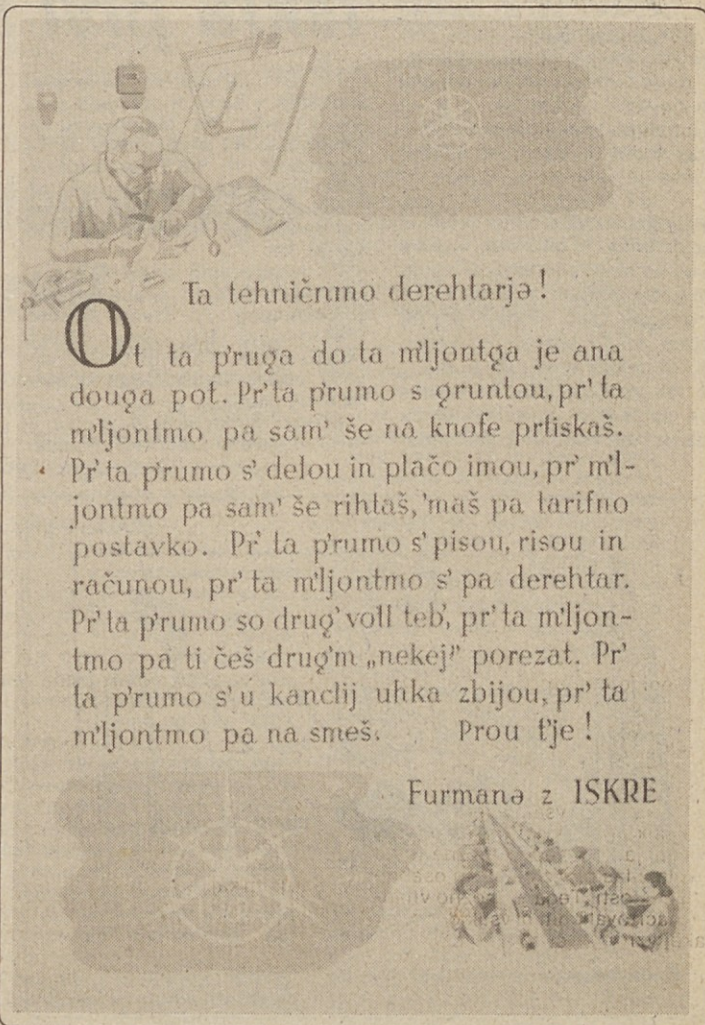
Šah na Šobcu

Šahovsko društvo Murka vsako leto ob Šobčevem bajerju prireja mednarodni moštveni šahovski turnir v počastitev praznika občine Radovljica. Ljubljano smo zapustili v gostih oblakih in vso deževno. Nismo vedeli, ali bo prireditev na prostem v Šobcu, ali zaradi slabega vremena na Bledu v hotelu JLA Park. Slučajno smo najprej pogledali v Šobčevem bajerju. Začetno slabo vreme se je zelo hitro izboljšalo. Bilo je ustrezno za igro. Večkrat smo videli celo sonce. Proti koncu tekmovanja pa je postalo zelo sončno. Na prireditvi je nastopilo 50 ekip. Moštva so po šahovski moči bila razporejena v skupine. Šahisti Iskre so nastopili v drugi in tretji skupini. Za ekipo Avtomatike so igrali: Brane Deželak, Anton Ribič, Bogdan Brežigar, Anton Jerina. Osvojili smo drugo mesto. V tretji skupini pa je nastopila Iskra Commerce. Priporili so si drugo mesto. Za Commerce so igrali: Soukal je bil 100%, ker je dobil vse partije. Dosti šahistov Iskre pa je nastopalo tudi v drugih ekipah. Šobec je postal pravi piknik za šahiste. Šahisti prihajajo na to zanimivo prireditev z družinami. Tako se poglobljajo vezi ne samo med šahisti ampak tudi med njihovimi družinami. Na to tekmovanje bomo še prišli.

Bogdan Brežigar

Zgodba o števcu (dalje)

Vesel, da je tako, čestitam celému kolektivu Iskre, posebno pa še dosedanjim sodelavcem pri števcu k resnični zmagi.«

Staša Vuković — Krpan

piše ob delu pesmi in prozo, zaposlena pa je v kranjski Telematici.

Ali že dolgo ustvarjate?

Začela sem z otroškimi zbadljivkami, zaradi katerih smo se otroci pogosto stekli.

Po vzoru na Aškerčevo *Tlako* sem napisala prvo pravo pesem leta 1961. Takrat sem mislila, da prvo besedilo objavljamo v prozi, poezijo pa v verzih.

Vendar mi je ta moj, bolj plagiat, podaril prva odobranja in take vzpodbude so rodile še več pesmi. Sodelovala sem v vseh oblikah literarnega ustvarjanja v osnovni šoli in literarnem krožku, ki ga je vodil pesnik Bojan Pisk.

Morda sem nekoč imela take ambicije. Preveč čustvenih impulzov in izlivov človeku kar preprečuje mirno vsakdanje življenje.

Kaj počnete v službi in ob njej?

V službi sem knjigovodja v stroškovnem knjigovodstvu, ukvarjam se s številkami in odnosi med njimi. Popoldne pa me čaka skrb za družino, rada pletem, šivam, poleg tega pa ob delu še študiram. Kljub pomanjkanju prostega časa si zvečer utrgam od spanja kakšno urico za branje. Knjige izbiram po razpoloženju. Marsikatero zgodbo preberem čez nekaj časa vnovič, kot n.pr. Milčinskega *Ptički brez gnezda*. Sama sem bila presenečena, kako se človeku spremeni

V nedeljo zvečer

Čakala sem te...
Kako sem te čakala!
Ves dan sem trepetala
v strahu, da ne prideš,
ves dan sem upala,
se veselila — ves dan drhtela v nadi...
Noč je pala...
Nič več ne čakam...
Globoko v srcu mi je zdaj težko.
In žalostne so, trudne
moje misli.
Zaspala bi za vekomaj, trdno.

V literarni skupini Iskra sodelujem že 15 let, od ustanovitve.

Je razlika v pisanju proze, ali poezije? Kaj je vam »bliže«?

Je. Za prozo je potrebno več časa, samodiscipline, da zamišljeno napišemo. Pesem pa živi v pesniku, zori, dokler ne pride trenutek, ko jo mora zapisati! Potem nastopi piljenje, ki ni več tako nujna čustvena vznemirjenost. Mislim da se pri prozi čustvenost stopnjuje med pisanjem, ne glede na čas, ko je snov zorela v pisatelju.

odnos do dogajanja in se poglobi razumevanje nekaterih razmer.

Ali domači razumejo vaše literarno izpovedovanje?

Lahko rečem, da v zvezi s tem nisem imela nobenih težav. A kljub temu mislim, da je moškimi ustvarjalcem lažje, saj jim današnja družba še vedno dovoljuje več svobode. Če bi ženska in moški napisala povsem enaki pesmi, bi njegovo hvalili, njeno pa najbrž grajali. Marsikdo še misli, da so ženske ustvarjene le za družino, za mate-

imele nekaj uspehov. Med drugim sem sodelovala na srečanju pesnikov in pisateljev, delavcev amaterjev Abrašević, v Kraljevu, kot predstavnica Slovenije, potem sem bila v Gradišču, na republiškem srečanju pesnikov in pisateljev, začetnikov, kjer sem dobila za svojo pesem *Vrni se v domovino* nagrado ZSMS za najbolj angažiran tekst.

Kaj ste že vse napisali?

Moje pesmi spremljajo vse moje življenje. V zvezi z njimi sem že marsikaj doživela. S prozo se manj ukvarjam.

Si želite objavljati?

Kadar mi kakšna pesem uspe, si želim, da bi bila tudi objavljena.

Imate kakega vzornika?

Rada berem Murnove, Prešernove in Jesenjinove pesmi, vendar ni nihče od njih moj vzornik.

Moje pesmi so posledica dogodkov v mojem življenju in odnosa do njega. Že napisane stvaritve pa me včasih opozorijo na določen problem, ali dogajanje, ki ga potem po lastnih izkušnjah sama premislim in ugotovim svoj zavestni odnos do njega.

Je še veliko načrtov v vaših mislih?

Načrtov, snovanj, želja v življenju in ustvarjanju je vedno več, kot jih lahko realiziramo.

Želim si, da bi se mi sedanjí življenjski tempo vsaj malo umiril, da bi doštudirala in si pridobila več časa za druga opravila. Šele potem bom lahko opredelila in uresničila tudi literarne načrte, ki jih že dolgo nosim v sebi.

Ali menite, da se mora tudi besedni umetnik vključevati osebno in v svojih delih v čas, v katerem živi?

Vsekakor je to zame nujna. Življenje se skozi zgodovino najlepše in najverneje odraža v literaturi in vsako obdobje ima svoje probleme.

Želite še kaj povedati?

Vedno imam še kaj v zalogi. Včasih to povem v kaki pesmi, v pismu, ali pogovoru. Vendar mora notranja stiska na vsak način ven, iz človekove notranjosti pa naj bo v tej, ali oni obliki.

V Iskri so izdali že več pesniških zbirk, posameznih pesnikov in skupno, kjer so objavili dela članov literarne skupine. Zadnja leta je to delo malce zamrlo, vendar obljublajo, da bodo za objavljanje spet bolj časi.

V vseh skupnih zbirkah je sodelovala tudi Staša Vuković Krpan. Iz knjige naša izpoved smo izbrali objavljene pesmi. Zlata Volarič

Iz zemlje smo

Bežim!
Bežim od bednega sveta
Bežim od lažnega zlata luči varljivih.

Si danes srečen
in vesel.
Ne veš,
da jutri zbor bo pel
za tabo žalostinko.

Črni se ljudje zvrste
v sprevodu tvojem.

Ostal boš sam.

Meni je bližja poezija, ker je trenutna, globlja in lahko izpove vso skalo čustev, ki jih človek doživlja.

Ali se čuti kaj posebnega, preden nastane izpoved, vidna na papirju?

Vsekakor je vsaka izpoved posledica kakega dogodka, ali pa razmišljanja. Izpoved je možna le na podlagi lastnih izkušenj in osebne prizadetosti. Tega ni možno vnaprej načrtovati, niti ni vsak dogodek takoj vzrok za čustveni odziv.

Bi si umetniško besedno ustvarjanje izbrali za poklic?

rinstvo. Če pa še morajo pisati, naj pišejo o ljubezni, rožicah in podobno.

Mislil pa, da je pisati in govoriti o stvareh, o katerih razpravljajo le ozki krogi, poseben pogum.

Lahko poveste kaj o svojih uspehih? Kaj je za pesnika uspeh?

Vsekakor imenitna pesem, ki tudi drugim kaj pove, da razmišljajo o njeni vsebini. Uspeh je tudi javna predstavitev njegove pesmi, ali izid pesniške zbirke.

O slednji še ne razmišljam, na javnih nastopih so moje pesmi že

Mladost

Tedaj, ko luč sveta mi mati darovala,
od sreče pri zibeli moji je jokala.
Sanjarila je, da bodočnost zlato
mi dala bo — in upanje bogato.

Ecce...

Mladost, kako lepo je v tvojem krilu.

SOZD Iskra
Izobraževalni center
Ljubljana

razpisuje
strokovno izpolnjevanje
na temi:

mednarodno industrijsko **trženje**

in

računovodske informacije za **upravljanje** **v mednarodnem poslovanju**

v času od 5. 9. do 7. 9. 1985
in od 12. 9. — 14. 9. 1985 (6 dni)

Temi sodita v prvi sklop specialističnega in periodičnega strokovnega izpopolnjevanja, ki je namenjeno vsem direktorjem tržnih področij in vodjem sektorjev v izvozni dejavnosti Iskre, poslovnim delavcem, svetovalcem, kot tudi direktorjem poslovnih enot Iskre v tujini ter vodjem komercialnih OZD v delovnih organizacijah Iskre, ki hočejo postati uspešnejši v mednarodnem trženju, z uporabo novih metod in pristopov.

VSEBINA:

1. Mednarodno inudstrijsko trženje
2. Računovodske informacije za upravljanje v mednarodnem poslovanju
3. Primer za proučevanje
4. Aktualne teme iz mednarodnega poslovanja Iskre (Večerne okrogle mize)

VODJI PROGRAMA: dr. Tone Hrastelj, dr. Ivan Turk

ČAS IN KRAJ: S programom strokovnega izpopolnjevanja bomo pričeli dne 5. 9. 1985 ob 8. v hotelu Transturist v Škofji Loki.

CENA: V ceno 22.000 din so vključeni penzijski stroški in kotizacija. Za navedeno ceno bodo TOZD prejele račun na podlagi podpisane prijavnice. Potne stroške si uredijo udeleženci v svojih TOZD, oz. DSSS.

PRIJAVE: Prijavnice pošljite na naslov:

SOZD Iskra—Izobraževalni center Ljubljana, Trg revolucije 3/XI. Podrobnejše informacije lahko dobite pri Bogdanu Palcu, koordinatorju programa, tel. št.: 061/213-213, int.: 35—97 in na tel.: 061-222-212, int.: 31-63.

Sozd Iskra **izobraževalni center Ljubljana**

V skladu s programom strokovnega izpopolnjevanja kadrov v Iskri in sklepom področja kakovosti SOZD Iskra

razpisujemo posebno obliko pospešenega izobraževanja za izpopolnjevanje strokovne izobrazbe po programu:

2. Šola področja kakovosti v Iskri

V času: od 9. — 13. 9. 1985 (I. del)
od 7. — 11. 10. 1985 (II. del)
od 4. — 8. 11. 1985 (III. del)

Strokovno izpopolnjevanje je namenjeno delavcem, ki jih Iskra usmerja na odgovornejša dela in naloge v področju kakovosti in vodjem služb kakovosti v TOZD.

VSEBINA:

- I. Integralni sistem zagotavljanja kakovosti
- II. Integralno zagotavljanje kakovosti — posebna poglavja
- III. Metode dela in tehnike za vodenje služb kakovosti

Program I. dela je osnova sistema za zagotavljanje kakovosti v Iskri in je sestavljen iz zbranih splošnih in posebnih tem, ki pokrivajo potrebno znanje za integrirani sistem zagotavljanja kakovosti in njeno povezovanje z ostalimi poslovnimi funkcijami Iskre.

V drugem poglavju so zbrane teme, katerih poznavanje je nujno za delo pri organiziranem dviganju kakovosti proizvodov in storitev. V tretjem delu so zbrane metode in tehnike, ki so potrebne za uspešno vodenje oddelkov in služb kakovosti ter teme, katerih poznavanje je nujno za delo pri organiziranem dviganju kakovosti proizvodov in storitev.

Vsi trije deli tvorijo celoto in je zato nujno, da udeleženci šole redno obiskujejo vse tri dele.

ORGANIZACIJA: Skupne oblike andragskega dela bodo organizirane celodnevno 5 dni v tednu, zato je potrebno, da udeleženci šole svoje obveznosti v zasebnem življenju v tednih šolanja prilagodijo programu šole. V času šolanja je praviloma potrebna stalna prisotnost in bivanje v hotelu Transturist. Udeleženci, ki bodo vse obveznosti iz programa uspešno opravili, bodo prejeli spričevalo o upešno končanem šolanju, ki bo v skladu s samupravnim sporazumom in osnova za razporejanje za dela in naloge v službah kakovosti.

NOSILEC PROGRAMA: področje kakovosti SOZD Iskra v sodelovanju z izobraževalnim centrom

VODJA PROGRAMA: Lotar Kozina, dipl. ing.

ČAS IN KRAJ: S programom strokovnega izpopolnjevanja bomo pričeli v ponedeljek, 9. 9. 1985 ob 9. uri v hotelu Transturist Škofja loka.

PRIJAVE: izpolnjene prijavnice pošljite najkasneje do 30. 8. 1985 na naslov: SOZD Iskra, Izobraževalni center, Ljubljana, Trg revolucije 3-IX. E. Podrobnejše informacije glede udeležbe organizacije lahko dobite pri tov. Vrhovec Sonji, na tel. 061 222212, ali pri vodji področja kakovosti v vaši DO.

Ob nenadni smrti najinega

Marjana Rozmana

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavkam in sodelavcem DO Iskra Kibernetika Kranj TOZD TSD — oddelek duroplasti, stroji in raziglanje, za izraze sožalja, podarjeno cvetje, za denarno pomoč in spremstvo na njegovi zadnji poti.

Sladič Angelca s hčerko Tanjo

Ob izgubi najinega dragega moža in očeta

Branka Bobnarja

se iskreno zahvaljujem vsem prijateljem, znancem, sodelavcem, za podarjeno cvetje, izrečeno sožalje ter za spremstvo na njegovi zadnji poti

žena Ema in sin Marko

Ob izgubi dragega očeta

Cirila Drnovška

se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam v TOZD Števeci-obdelovalnica za venec in izraze sožalja

hčerka Majda Novak z družino

Zahvale

Ob smrti mojega očeta

Vinka Šalamuna

se iskreno zahvaljujem sodelavkam in sodelavcem v DO Iskra Kibernetika Kranj TOZD TSD v oddelku termoplasti — stroji, tiskanje, kontrola, pomožna orodjarna, obratna pisarna — za izraze sožalja in denarno pomoč Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žalujoča: hčerka Marija Pšajd z družino

Garsonjera — še drugače...

V stari mestni hiši z izredno visokim stropom (4 m) se mnogokrat najde dobra možnost za ureditev prijetnega stanovanja za mlad par. Lahko rečemo, že kar pravi mali raj.

Slučajno ima ta prostor samostojen vhod s stopnišča — nič pa ne de, če bi bil v okviru stanovanja. Prostor in vse instalacije v hiši dajejo možnost, da se v njem vgradi sanitarna celica z zahtevanim programom in tušem vtlaku (v tem primeru prihranimo mnogo prostora ker odpade, ali kabina, ali banja). Seveda pa takšen program zahteva dosledno izdelavo.

V kopalnico je dostop prek malega vhodnega prostora. Ves prvi del je kompaktno zidan, ostali del je odprt. Ker ima mali prostor ustrezno višino za spalno galerijo, vzdano v stene tri prečne traverze, na katere položimo deske in že je galerija gotova.

Potrebujemo še dostop na galerijo. Preprosto ga rešimo, če oblikujemo s stopnicami kar omaro. Niti ne opazimo, da so to pravzaprav stopnice in da lahko po omari hodiš. Glede na potrebo lahko sega galerija do konca prostora.

Pod njo pa je v spodnjem bivalnem delu garderoba, kuhinja (skrita za roloji) jedilnica, v odprtem delu pa počivalni del, ki je opremljen, ali s počivalniki, ali s trosedom.

Vse je svetlo, prijetno, les je smreka, barvni dodatki tirkiznomodri. Svoj učinek naj naredi tudi razsvetljava, zato uporabimo lokalne svetilke (viseče, stoječe).

maja

Tlak v pnevmatikah

Spet se bomo nekaj pomudili z novimi merskimi enotami, s tem da bom zdaj omenjal le tlak v pnevmatikah v naših prevoznih sredstvih.

Katere enote so dovoljene:

— Po zakonu o merskih enotah in merilih, ki predpisujejo skoraj izključno porabo enot Mednarodnega merskega sistema (ISA), je osnovna enota pascal.

$1 \text{ Pa} = 1 \text{ N/m}^2$

Za merjenje tlaka v pnevmatikah sta primernejši večji enoti kPa in MPa, dopusten pa je tudi bar.

$1 \text{ bar} = 10^5 \text{ Pa}$

V splošni porabi je še mnogo merilnikov v enotah atm, ki pa v javni uporabi ni dovoljen.

$1 \text{ atm} = 1 \text{ kp/cm}^2 = 98066,5 \text{ Pa}$

$1 \text{ kp/cm}^2 = 0,981 \text{ bar}$

Odločil sem se, da bom v članku tlake označeval v bar. Iz tega sledi, da vaš avto potrebuje tlak v pnevmatikah 1,8 atm, to bi bilo približno 1,76 bar. Kadar govorimo o tlaku v pnevmatikah, imamo v mislih nadtlak zraka v pnevmatiki, torej razliko med absolutnim tlakom zraka v pnevmatiki in okoliškim barometriskim tlakom. Tlačne razmere v pnevmatiki so prikazane na sliki.

Podatki proizvajalcev vozil, oz. proizvajalcev pnevmatik, so torej vrednosti za nadtlak v pnevmatiki.

Tlak v pnevmatiki ima velik vpliv na varnost in ekonomičnost vozil. Pri normalni uporabi je najvažnejši in najbolj ekonomični tisti polnilni tlak, ki ga predpisuje proizvajalec vozil.

Prenizek tlak ima za posledico segrevanje gum, s tem pa nastaja nevarnost porušitve strukture gume in trenutne izpustitve zraka. Pri pnevmatikah avtomobilov pa pri tlaku pod 0,8 bar nastopi nevarnost snetja gume s platišča.

Previsok tlak dodatno obremeni nosilno ogrodje, kar postane nevarno zlasti v primeru, ko vozilo zapelje čez ovire (udarne jame).

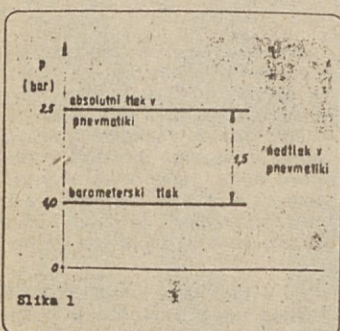
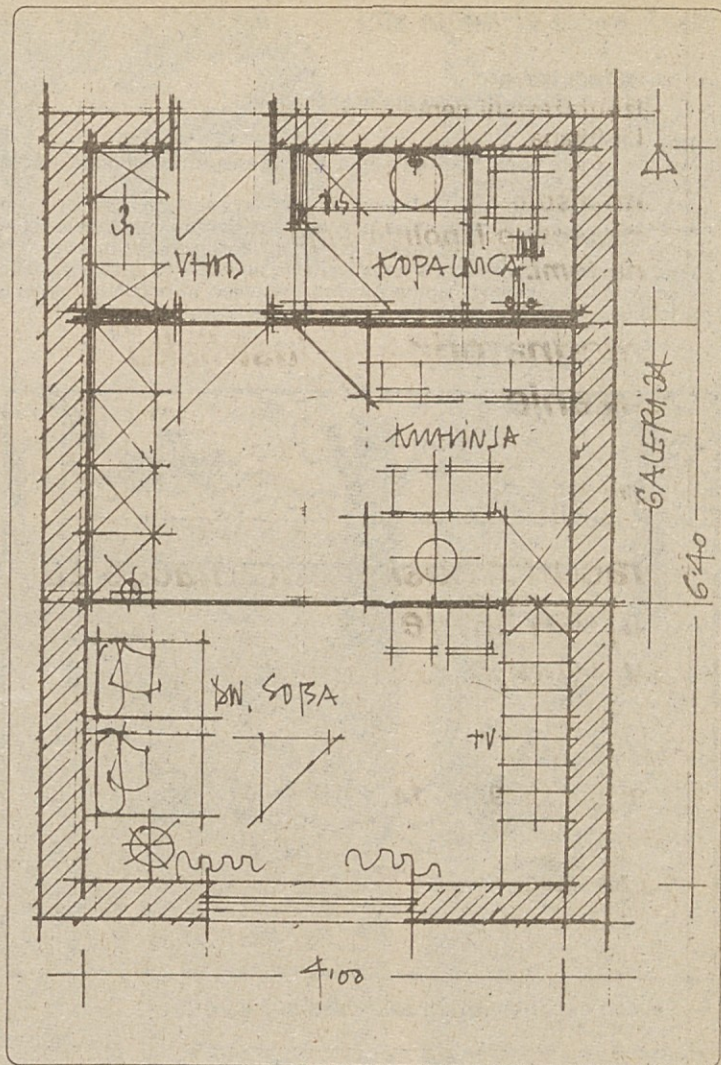
Vpliv tlaka v pnevmatiki je še kako pomemben za obrabo, kakor za porabo goriva. Torej če bomo vozili s predpisanim tlakom in ne manjšim, ne večjim bomo prihranili na stroških za gorivo, za nabavo pnevmatik in ostalih okvar na vozi-

lu. Poznati moramo proizvajalčeve pogoje, imeti pa moramo tudi brezhiben merilnik tlaka. Teh je več vrst, od indikatorjev, katere vozimo s seboj, do preciznih merilnikov na črpalkah. Ti so običajno merilniki tlaka z elastičnim merilnim elementom. Po zakonu morajo biti razreda 2, kar pomeni da je največji pogrešek pri uporabi v celotnem kazalnem območju $\pm 0,2 \text{ bar}$.

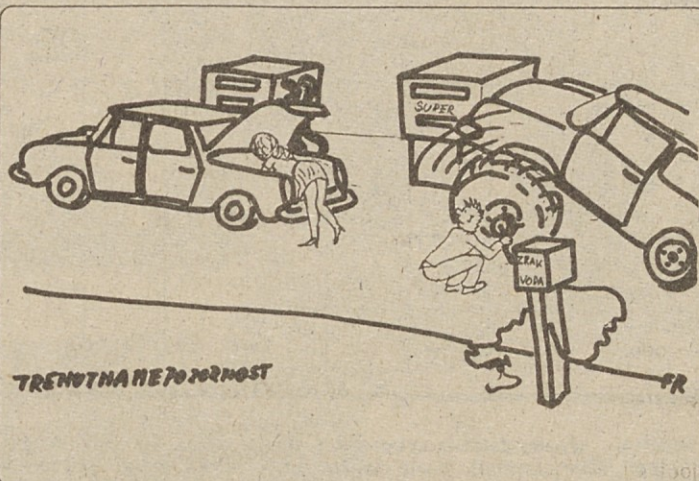
Na črpalkah so še merilniki tlaka s tekočinskim stolpcem. Po izvedbi

so ti manometri enokraki tekočinski manometri, ki pa imajo za razliko od tovrstnih standardnih manometrov, med merjenjem krak zgoraj zaprt. Pri merjenju tlaka v pnevmatiki se zaporna tekočina (živo srebro, alkoholna mešanica), v kraku dvigne in nad seboj komprimira zrak. Zaradi te posebnosti imajo ti manometri nelinearno skalo, ki je pri nadtlaku do 2 bara zelo pregledna (delitev 0,1 bar), pri višjih tlakih pa močno zgoščena (0,5 bar) in zato neustrezna za točno odčitavanje. Na točnost kazanja teh manometrov vpliva barometerski tlak, temperatura, na kateri je manometer in način uporabe manometra. Ti manometri ustrezajo za merjenje predvsem nižjih tlakov, ki nastopajo v pnevmatikah osebnih avtomobilov. Na priporočilo Mednarodne organizacije za zakonsko metrologijo (OIML), so v Jugoslaviji zaradi zadovoljivih merilno tehničnih lastnosti izbrani za merjenje tlaka v pnevmatikah manometri z elastičnim merilnim elementom.

Manometri, ki so v javni uporabi, morajo biti po zakonu pregledani redno letno, kar se dokazuje z žigom Kontrole meril. Ker so merilniki na črpalkah izpostavljeni mnogim težavam (preobremenitve, groba odmetavanja do vožnje čezenj), bi morali na to obračati vso pozornost.

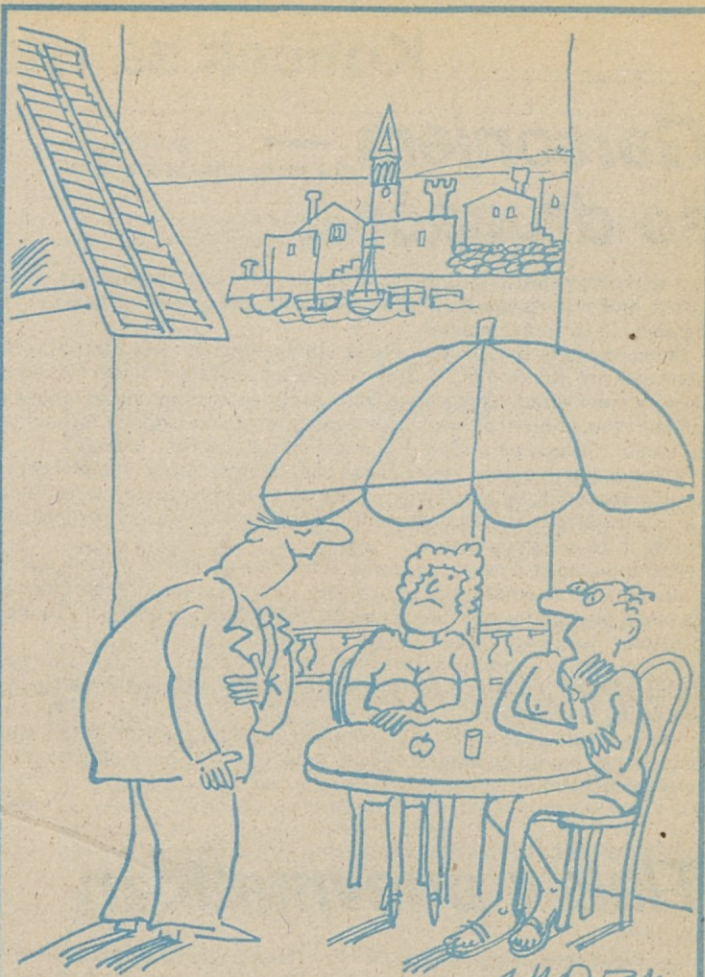
Slika 1

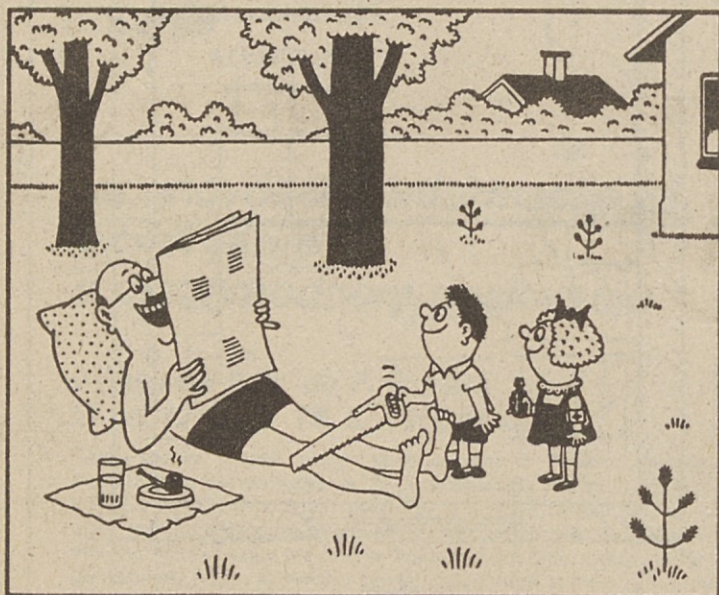
Narastek iz kruha in sira

40 dkg belega kruha
25 dkg sira ementalca v ne pretankih rezinah
3 jajca
1/2 l mleka
1/2 žličke soli, ščepec belega popra in naribanega muškatanega oreška
Za pekač: surovo maslo

Pečico razgrejemo na 200°. Pekač namažemo s surovin maslom. Kruh narežemo na enako debele rezine, prav tako narežemo sir, a na malo večje rezine, kot so kruhove. Jajca razžvrkljamo z mlekom, soljo, poprom in muškatom. Rezine kruha in sira izmenično nalagamo v pekač, tako kot opeke na strehi, jih prelijemo z jajčno mlečno mešanico in pečemo v segreti pečici kakih 30 minut. Poleg se prilega zelena solata.

— Herr Johann, ste zadovoljni s postržbo?
— Ne, natakariji nenehno sprašujejo kaj želimo, mi pa ne želimo nič, saj smo si vse prinesli od doma.

— Seveda se lahko igrata zdravnika in sestro

Križanka

				ISKRA	KDOR JE KOMU PODOBEN	GORA V TURČIJI	POGON NA DIVJAD	SLOVENSKI FILM	KOSITER	AMERIŠKI LEŠNIK	URADNI SPIS
				S PRAHOM POMEŠANA MOKA V MLINU							
				SKLON INSTRUMENTAL							
				AMER. M. IME DERMOTA ANTON					KUNTNER TONE NEKDANJI SREBRNIK		
ISKRA	ZLOČINSKO DEJANJE	JEZIK INDIJ. SRED. VEKA	VPAD PTICA UJEDA				SOSS				VRSTA TEŽKE TKANINE
UPORABNOST							ANGL. PLEMIŠKI NASLOV				
VOJAŠKI POHOD				NIKOLA TESLA NEON			PRES. ILIRIJE SREDIŠČE VRTENJA				
GLAVNA SESTAVINA MAŠCOB (MNOŽ.)						DRUGO MESTO JAPONSKE					
KARAKT. ORGAN RILČKARJEV						RISANA ZABAVNA ZGODBA					

Šale

In kako se bova midva strigla? vpraša zgovorni frizer. Močje!

Mož pride v hišo sijoč od sreče: Žena, pomlad je tu! Kako pa to veš? Sosed mi je vrnil lopato za kidanje snega in si sposodil vrtno lopato.

Zakonski prepis. Tik pred kosilom vrže mož krožnik skozi okno. V naslednjem hipu zabriše žena še stol. Zakaj pa si vrgla stol?, besno vpraša mož. Zato, da boš pri kosilu lahko sedel.

Jaka se je poročil. Čez nekaj dni je povabil prijatelja Janeza domov na večerjo. Večerja je bila pravo presenečenje, žena tudi. Po večerji, ko se je žena za hip odstranila je Janez zašepetal prijatelju: Res dobro kuha, vseeno pa ne razumem, da si jo vzel, tako grdo, pa še brez zob! Jaka na to pravi: Lahko govoriš na glas, saj je tudi gluha.

Iskra

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva Iskra — SOZD elektrokovinske industrije — Ljubljana. Ureja uredniški odbor. Glavni urednik: Pavle Gantar, pomočnik glavnega urednika Miloš Pavlica, odgovorni urednik Dušan Željeznov, tehnični urednik Drago Pečenik. Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo. — Naslov: Ljubljana, Gregorčičeva 23 telefon: 223-977. Priprava za tisk: DIC TOZD Grafika, Novo mesto. Tisk: ČTP Pravica — Dnevnik, TOZD Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je glasilo oproščeno plačila davka od prometa proizvodov.